

АДЫГЭ ПСАЛЫЭ

КЪБР-М И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КЪР

1924 ГЪЭ ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКИ
АДЫГСКОЕ СЛОВО

АДЫГЭ ПСАЛЫЭ

№7 (24.913)

• 2026 ГЪЭМ ШЫШЫЛЭМ (ЯНВАРЫМ) И 24, ЩЭБЭТ

• ТЪЭМАХУЭМ ЩЭ КЪЫДОКИ

• И УАСЭР ЗЫ ТУМЭНЦ

КЪБР-М И ІЭТАШХЪЭМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ПРЕСС-ІУХУШЦІЛЭМ КЪЫЗЭРИТАМКІЭ

Я НЭІЭ ТРАГЪЭТЦ ПІАЛЪЭМРЭ ФІАГЪЫМРЭ

Іэнатлэм 2025 гъэм шыцэфлагэклэ лэжыгъэхэм, дызыхы ильэсым къапщэцт къалэнхэм шытпелсэлъыщ республикэм и Іэташхъэ КІуэкіуэ Казбекрэ ухуэныгъэмрэ псэупэ-коммунальнэ хозыіствэмкІэ министрیم и къалэнхэр зыгъэзашцэ Журавлэв Андрейрэ я зэлүцлэм.

ІЛЪЭС кІуам зыІэрагъэхэа ехуыллэныгъэ нэхъыщхъэхэм ящыщ курьт школик зэрэцтар, цыхуэ 500-м зэуэ щакІэ-лыпІыфыну поликІлиникэ Налшык зэрэцтаухуэр. Кэнжэ амбулаторэццэ зэрэцтатар. Дызэрэцт ильэсым яухыну я мурадц ухуэныгъэшхуэр – лышх узыфэр зыпкыртхэм цэлзээ диспансерыр.

Коммунальнэ Іэнатлэм и гугъу пшымэ, зэхуэкІыныгъэшхуэ шрагъэкІуэклэц – къагъэсэбпа псыр зэрэуаш бжамийхэр шыцэрэхуэклэц Азау хуейм къышщыццэзэуэ Эльбрус къуажэм нэс, езы жылэм и апхуэдэ лэжыгъэхэр шрагъэкІуэклэц. «Коммунальнэ инфраструктурэр егъэфІэклэун» къэрал программэм ипкэ иткІэ къагъэццэрэццэжаш жылэ 15-м псы зэрэуаш бжамийхэр, ахэр псори зэхуэ километр 84-м нолагъэ. 2026 гъэм псы зэрэуаш бжамийхэр цыаукъуэцину, шыцэхэр шыцэрэ-гъэлэщыжыну я мурадц шыпІлэ 12-м, псори зэхуэ километр 35,2-рэ хуэу, апхуэдэу Бахъсэн псы гушыпІлэ зэхэти лэжыгъэхэм шыпащэнуц.

«Гъашцлэм хуэцІлэ инфраструктурэ» лэпкэ проектым хыжэу зэлүцлэц яцІаш жылэгуэ шыпІлэу 40, «Псым Іэпллэ къыпхуэщІ» проекти Шэджэм шагъэзэцІаш. 2026 гъэм цыхуэ зэхуэ-сыпІлэу 35-рэ зыхуэй куагъэзэну, къалэхэр ушыцсэуну тынш шы-ным хуэунтлауэ ирагъэкІуэклэ Х Урысейпсэ зэлэуэм шыткелуа проекти – «Экстрим-парт» Налшык, «Къалэм уиуІыпшыркыым» Шэджэм, «Заря Парк» Май къалэм – шаухуэну яубыжуаш.

Зэлүцлэм и кІуэхым КІуэкіуэ Казбек КЪБР-М Ухуэныгъэмрэ псэупэ-коммунальнэ хозыіствэмкІэ и министрствэм шырлэщІаш ухуэныгъэ псори яубыжуа пІалъэм изагъэу ирагъэкІуэкІыныгъэмрэ лэжыгъэхэм я фІагъымрэ я нэІэ трагъэтыну.

И ЧЭЗУМ ИКІИ НЭСУ ШАГЪЭЗЪУАЗЭ

Къэбэрдей-Балъкъэрим и Іэташхъэ КІуэкіуэ Казбек лэжыгъэ ІуэхукІэ хуэзаш Урысейпсэ къэрал телерадиокомпаниэм и «Къэбэрдей-Балъкъэр» ГТРК къудамэм и унафэщІ Суйдым Беслээн.

ЗЭІУШЦІЭМ шытпелсэлъыщ лэпкэ проектхэмрэ къэрал программэхэмрэ республикэм гъэзэщІа зэрэщыцхуэр хыбарегъащІэ Іэнатлэм хэлүщІылу шыщІыным епха Іуэхухэм. Хэхауэ гулытэ хуащІаш Іэнатлэ зэмылІуэжыгъэхэм – экономикэм, социальнэ политикэм, шцІэныгъэм, шэнхабзэм, спортым, узыншагъэр хуэмэным – шызыІэрагъэхэ ехуыллэныгъэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрим шыпсэхуэр и чэзум икІи нэсу шыгуаэзэ шыын зэрэуейм.

Шхъэхуэу къытеуышІаш дзэ Іуэху хэхам хэтхэм

я Іыхъужыгъэхэмрэ зауэлхэм защІэзыгъакъуэ волонтерхэм я мыхъэнэмрэ къэгъэлэцгъэуэным. Апхуэдэ нэтынхэм мыхъэнэшхуэ ялэщ жылэгуэр зэхуэгуэгуэвэныгъэр хэкупсагъэр яхэпщІ-нымкІэ.

КъымдыэкІлэ, лэныкыуэхэм и гугъу ящІаш Урысейм и лэпкэхэм я зэхуэтыныгъэм и ильэсым, Урысей Федерациэм и Президент Путин Владимир къыхилъхам, хыжэу ягъэхъэзы-рыну телерадио нэтынхэм.

«Нэтынхэм я купшцэр тегъэщІауэ шытын хуейщ къыддекулэклэ хабзэхэм я лэпІагъымрэ урысей цыхухэр зэрэзэхуэтымыр, апхуэдэу Къэбэрдей-Балъкъэрим лэпкэ куэдэ зэхэт и цыхубэм я шэнхабзэ шцІэинхэм я мыхъэнэр зы-хозыгъащІауэ шытыпкыщэц», – шитхаш КІуэкіуэ Казбек МАХ-м шцІэ напэкІуэцым.

Дызэкъуэту

БгъэдыхъэкІэ щхъэхуэ дэтхэнэми къыхуагъуэц

«Хэхум и хуэмакІуэхэр» къэрал фондим и Къэбэрдей-Балъкъэр шыналэ къудамэм 2025 гъэм медицинэ дэлэпыкыныгъэу къызэ-рыгъэпшэр зыхуэдэр къызэщІекъуэц.

КЪЭБГЪЭЛПАГЪЭУЭМЭ, фондим лэжээн зэрэ-щІлэцэр ветеранхэмрэ абыхэм я унагуэхэм шыцхэмрэ медицинэ, психолог дэлэпыкыны-гъэ и лэныкыуэклэ Іуэхушхуэ куэд зэфІахаш.

2025 гъэм цыхуэ мин 64-м шцІгъум я узынша-гъэр къапщыташ, ар 2024 гъэм яхуэзэфІакам хуэ-дІткІэ нэхъыбэц.

Я узыншагъэр ирагъэфІэклэуэжыну медицинэ ІуэхушцІлэхэм ветеран мин 25-м шцІгъу ягъэ-кІуащ (ипэ ита ильэсым нэхэр хуэдищкІэ нэхъыбэц). Цыхуэ мин 13-м шцІгъу санаторэхэм зы-шрагъэгэлсэхуаш.

Фондим и къудамэхэм медицинэ шцІэныгъэ зилэ психолог 400 шолажэ, ахэр ядлэпыкылу Іы-хуэжыкы абыхэм я Іыхъылыкы. Мы гъэм фон-дим иджыри егъоджакулэ-психолог 300 Іуэхум къришлэц, сабий зилэ унагуэхэм дагъэлэпы-кыун мурадкІэ.

«Хэхум и хуэмакІуэхэр» фондим и Къэбэрдей-Балъкъэр шыналэ къудамэм СВО-м и ветеран-хэм я узыншагъэр къэпщІэныкІэ Іуэхушхуэц 485-рэ къызэрыгъэлэщаш. Къэбэрдей-Балъкъэр-ым и райониІллым я узыншагъэр шрагъэфІэ-кІуащ цыхуэ 38-м. Санаторэхэм зышагъэхуэжыну Іыхъужы 180-рэ ягъэкІуащ. Къышынэмшыцашуэ,

2025 гъэм «Грушевая рошэ» санаторэм зыша-гъэпсэхуащ дзэ Іуэху хэхам хэкіуэдахэм я уна-гуэхэм шыщ цыхуэ 117-м.

Шыналэ къудамэм психолог 3 щхъэхуэу ілэц дзэ Іуэху хэхам хэтхэм, абы къыхэкІыжахэм, хэкіуэдахэм, хыбарыншэхэм я унагуэхэм ядэ-лажэу. Нэгъабэ психолог-психиатр дэлэпы-кыныгъэ ираташ цыхуэ 698-м. Психиатриемрэ наркологиемкІэ республикэ клиникэ центрым дэлэпыкыныгъэ щхъэхуэ шагуэзаташ цыхуэ 83-м.

Сабий зилэ унагуэхэм гулытэ яхуищІынымкІэ шыналэ фондим Іэмал ілэц «Психолог-меди-ко-социальнэ дэлэпыкыныгъэмкІэ центр» Іуэху-шцІлэхэм и ІэцІагъэллэхэр Іуэхум къыхишэну.

«Хэхум и хуэмакІуэхэр» къэрал фондим и уна-фэщІ Цивилевэ Аннэ желэ: «Ди хуэмакІуэхэмрэ абыхэм я Іыхъылыкы гулытэ зэрэхуэццымрэ дэлэпыкыуэгъу дазэрэхуэцхуэ Іэмалхэмрэ къэрал-ным шедгъэфІакулэ зэрытц. Абыхэм зэрэза-щІэдгъакъуэр купшцІафІуэ икІи и чэзум ялэрыжэу шытын хуейщ. Фондим и лэжыкІуэхэм зыкъы-хуэзыгъэзэ дэтхэнэми бгъэдыхъэкІэ щхъэхуэ худілэц, ахэр арзыы тшынымкІэ министрствэ-хэр, шыналэ къудамэхэр, жылэгуэ ІуэхушцІа-плэхэр къыддлэпыкыуэ. Дэ дыхушцІокууэ Іыхъужы-хэм я узыншагъэр зэрэрагъэфІэклэуэжыну Іэмал нэхъыфІ дыдэхэр къызэрыдгъэсэбэлэным. Шэц хэмылэу, адэкІи абы дытету дылэжээнущ».

БАГЪЭТЫР Луизэ.

Шынагуээншагъэр КЪЫЗЭЗЫГЪЭПЭЩХЭР

«Нобэ сылушцаш Урысей Федерациэм и Лэпкэ гвардием и дзэхэм Кавказ Ішхъэрэм шалэ къудамэм, Жуковым и орденыр зезыхэм, и командующэ, генерал-полковник Спиридо-нов Владимир.

АДЭКІИ дызэрэздэлэжэным теухуа Іуэхухэм дытпелсэлъы-хъащ. Къапщтэмэ, Къэбэрдей-Балъкъэрим шынагуээншагъэр къышцызэгъэлэщыным теухуа къалэнхэм я гугъу тцІаш.

Гулытэ жэа хуэццІаш цыхуэ куэд зыхэт зэхыкыэхэр шрагъэ-кІуэкІлэ хабзэр гъэбыдэным, шынагуээншагъэр къызэзгъэлэ-щыным теухуа лэжыгъэхэри зэщІыгуэу зэдгъэкІуэклэным.

Къышынэмшыцашуэ, дытпелсэлъыхъащ дзэ Іуэху хэхам хэт за-уэллэхэм защІлэгъэкъуэным хуэунтІа лэжыгъэхэми.

Спиридонов Владимир, Урысей гвардием и дзэхуэ округми республикэми шыцэхэм къулыкыуэ шызышцІэхэми, ди къэралым и сэбэл зыхълэхэр, ди цыхухэм я мамыр псэукІэр Іэщэ ялыгъуу зыхуэмэ ди шалэ псоми фыщІлэ яхуэщІащ. Абыхэм секуэ-хуащ я къулыкыуэм ехуыллэныгъэхэр шалэну, я Іуэху сыткІи зэлэщ хъуну», – шитхаш КІуэкіуэ Казбек интернетым шцІэ напэкІуэцым.

«Адыгэ псалъэр» къезыгъэхъэхэм папщІэ

2026 гъэм и япэ илэсэ ныкыуэм шцІэджыкІакулэхэм ялэ-рыхъэну газетхэмрэ журналэхэмрэ Іэ шцІлэц дзэ зэманым пеллэ. «Адыгэ псалъэ» газетыр зыІэрыхъэну хуейхэм хыбар фыдо-гъащІэ – абы Іэ шцІлэц дзэ хъунуц Урысей пошттым и дэтхэнэ ІуэхушцІлэхэм.

Мази 5-м «Адыгэ псалъэ» газетым и уасэц: унэм ныфхуахыну фыхуеймэ – сом 942-рэ кІлпІейкІэ 35-рэ; фэ езым пошттым къыпщІфцгъэжынуэ – сом 860-рэ кІлпІей-кІэ 15-рэ.

Ди индекср П5894

Сымаджэщхэр зыхуей хуагъазэ, лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэц

КЪБР-м и Парламентым и Президиумым и зи чэзу зэлуцлэр зэхэтэщ. Абы «Правительствэм хуах сыхьэтым» хыхьэу щытэпсалъхьащ Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм узыншагъэр хьумэнымкээ лэнатлэр зэрэщрагъэпэцкыуэм.

ЗЭУИЦЛЭР кышыцзэуиэхым, Егоровэ Татьяна жилад медицинэ дэлэпыкуныгъэр фыуэ икли и чэзум цыхым игъуэтын папцлэ луэхуцлэпэхэм зегъэужыным мыхъэнэхуэ зэралэр.

Иужьрей ильэхсхэм шчыналэм лэжыгъэшхуэ цюклуэклэ, цыхуэхэр шагъэужу жокууцлэпэхэр ухуэным, зегъэпэщыжыным, егъэфлэкуэным ехьэлауэ, - кыхыгъэщэщ Егоровэм. - Языныкыуэ луэхуцлэпэхэм дыщылащ, лэжыгъэр абыхэм зэрэщыцзэуиэхуэм зыщидгъэгъуазуэ. Кыхыгъэщын хуейщ нобэ республикэм ехьулэныгъэфлэ абы и лэныкыуэклэ зэралэр. Ухуэныгъэщэщэжмэр ахэр иджырей медицинэ лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ пэщамрэ къагъэлагуэуэ кызырагъэпэцкыуэ ди ехьулэныгъэхэр зыхуэдэр. Цыхуэхэм я узыншагъэр кызырагъэпэцкыуэ и бжыгъэри зыхьэцлэу нэхьыбэ хьуащ, абы и фыгъэклэ узыфэхэр пасу кыхуэтэ. Абымы хьыгъэнэхуэ илэщ. Ауэ зыщидгъэгъуэпэщ хьунукыуэм гугъуехьэр зэрэщыцлэр. Псом хуэмидэу лэцлэгъэлэхэр гъэхьэзырынмы, медицинэ лэжыкыуэхэм я лэзагъэм хегъэгъэхуэным елхуэ. Иужьрей кышыцзэуиэхэр медицинэ лэмэпсымэхэмкээ лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ, абыхэм дыхуэзэпэцкыуэ зэрэщытыпгъэщэр.

КЪБР-м узыншагъэр хьумэнымкээ и министр Къалэбатэ Рустам кышыцпэсалъэм жилад: «луэхуцлэпэхэр ухуэныр, медицинэ лэмэпсымэхэмкээ ахэр кызырагъэпэцкыуэ, сымаджэщэр зегъэпэщыжынуэ - мы лэжыгъэхэр зэфыдох «Гъащцэ узыншэ», «Унагъуэ» лэпэкэ луэхуэхэм япкэ иткээ. Ди шчыналэр федеральнэ луэхуи 9-м хэтэщ, тхур сымаджэщэр егъэфлэкуэным теухуэуэ».

2025 гъэм «Гъащцэ узыншэ» лэпэкэ луэхуи ипкэ иткээ, зэлэжыпгъэхэм сом зы меларды шцигъуэ трагъэпэцкыуэ, 2026 гъэм сом мелард 1,8-рэ хухахыи я мураддц.

Поликлиникэхэм, амбулаторэхэм, ФАП-хэм я лэжыгъэр ирагъэфлэкуэныр папцлэ, нэгъабэ санитар автотранспорт 14

къащэхуащ, медицинэ лэмэпсымэ 36-рэ ягъэзуащ. Налшык къалэм шауухащ республикэм Кавказ Ищхьэрэми шынэхэ ин дыдэ поликлиникэр. Ар кызырагъэпэцкыуэ узыншагъэр кызырагъэпэцкыуэ иджырей лэмэпсымэхэмкээ (компьютер томограф хьэту). Луэхуцлэпэхэм эндоскопие кудамэри хэтц, республикэм ис псоми зыхуей луэхуэхьэбэхэр шагуэту.

Амбулаторэщлэу 8 яхуащ. Кыхыгъэщыпгъэщ, и палъэрэ кышыцпэсалъэм, абыхэм лэжэныр зэрэщрагъадзэфар, икли узыншагъэр хьумэнымкээ луэхуцлэпэхэр зыхуэуэ шчыналэ нэхьыфэхэм ди республикэр ящышу кызырагъэпэцкыуэ. Проектыр ягуэзэцлэныр зэрэщрагъэпэцкыуэ луэхуцлэпэхэр яхуамрэ зыхуей хуагъэзэмрэ 15 мэхуэ, 39-рэ зэрэгъэпэцкыуэ, лэмэпсымэ зэмылуэжыгъуэ 250-м шцигъурэ автотранспорт 94-рэ къащэхуащ.

2026 гъэм я мурадхэм кышытэуеуылэм, министрэм жилад хуэныгъэ лэжыгъэхэр луэхуцлэпэхэр 6-м зэрэщыцлэдээр, абыхэм яхэтц Бахъсэн районным и сымаджэщ нэхьыцхэм и кудамэмрэ Шэджэм къалэм и сабий поликлиникэмрэ. 2030 гъэ шциндэ луэхуцлэпэхэр 34-рэ яхуэнууц, 23-рэ зэрэгъэпэцкыуэ.

Министрыр шхьэхуэу тепащылащ лыхьы узыфэхэр пасу кыхуэтэным шчыналэм зэрэщрагъэпэцкыуэ. Цыхуэхэм я узыншагъэр зытрагъэуэж

лэмэпсымэхэм хуэкуэным тешихьэуэ, 2025 гъэм Прохладнэ районным и сымаджэщ нэхьыцхэм папцлэ лэмэпсымэ 33-рэ къащэхуащ. Къэбгъэлагуээм, узыншагъэр шрагъэпэцкыуэ кудамиблри зыхэт медицинэ луэхуцлэпэхэр зыхуей лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ. Дызэрыт ильэхым Налшык къалэм и поликлиникэ №1-м и амбулаторэ кудамэр зыхуэныкыуэ лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ.

«Медицинэ дэлэпыкуныгъэ псынцлэр егъэфлэкуэныр» луэхуи ипкэ иткээ, федеральнэ ахьыш хухари, Федеральнэ клиникэ сымаджэщым и прымёнэ кудамэр зыхуей хуагъэзэщ, лэмэпсымэхэм я нэхьыфлу 143-рэ къащэхуащ. А лэжыгъэр ехьулэныгъэ ялэу зэрэгъэпэцкыуэ и фыгъэщ республикэр япэ ит шчыналэным зэрэпэцкыуэ.

«Унагъуэ» шчыналэ луэхуи ипкэ иткээ, республикэм шагъэзэщцлэ «Анэмэр сабийгъуэмрэ хьумэн» лэжыгъэр. Ар хуэгъэзэщ кьэралым сабийуэ кыхьэхьуэм теухуэуэ и луэхуи егъэфлэкуэным. Каменомост, Нартан, Дыгулыбгъуей къаждэщ цыхьыбэхэм я узыншагъэм кызырагъэпэцкыуэ му кызырагъэпэцкыуэ хьун шхьэклэ

лэмэпсымэхэр къащэхуащ, Къэщкытауэ, Анзорей жылэхэм телемедицинэ чэнджэщ шагуэтыну ягъэпэщ. Кышкылагуэуэ а лэжыгъэр шызэтраублэнуцлэ Прималкинскэ, Зеикуэуэ кыажэжэм.

Мы гъэм я мураддц Перинатальнэ центрыр зыхуей лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ. УФ-м Узыншагъэр хьумэнымкээ и министрствэм абы теухуэ зэгъуэлуэныгъэ иращылэлащ. 2028 гъэм сабий поликлиникэм и кудамиблри кыхуащэхуэнуцлэ зыхуей лэмэпсымэхэр.

Депутатхэр министрэм упцлэ зыбжанэкээ зыхуагъэзэщ. «Захуагъэр здэщылэ Урысей - Пэжым и телъхьуэ» фракциэм я унафэцлэ Кебеков Владимир шциуэпэщлэ Налшык къалэм шауэхуэ онкологие центрыр кышыцзэуиэхуэныр палэтым.

Министрыр жилад хуэныгъэ луэхуэр 2026 гъэм и кызырагъэпэцкыуэ зэрэмураддыр, иужькээ абы лэмэпсымэхэр шциуэпэщлэ зэрэмураддыр, лэпэкэ пэхуэщлэхэм я фыгъэклэ республикэм зэхьуэклэныгъэфлэкуэныр зэрэщрагъэпэцкыуэ, иджырей лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ.

Зэуиэхэм шчыжалар кэлытытауэ, КЪБР-м и Парламентым и Президиумым унафэ кышцэщ. КЪБР-м и Парламентым онкодиспансерыр кызырагъэпэцкыуэ зэрэмураддыр кызырагъэпэцкыуэ и гугуэ шчыным, министрэм жилад сымаджэщым и унафэцлэ кызырагъэпэцкыуэ, иджыпстурейр лыхьы узыфэ зилэхэм шадэлэпыкыуэ центр ящыжынуэ зэрэмураддыр.

щцлэкээ зэрэмуэклэным теухуэуэ.

Къалэбатэ Рустам жилад зыхуэуэ хуа медицинэ лэмэпсымэхэр иджыпсту зэралэр, луэхуи лэцлэгъэлэ ныбжыщцлэхэри кызырагъэпэцкыуэ, ахэр зэрэмураддыр, абы и фыгъэклэ, гъэ кызырагъэпэцкыуэ зэрэмураддыр республикэм шрагъэпэцкыуэ операцэхэм я бжыгъэр. Ауэ унафэныгъэ зыбжанэм елхуэ, псалэм папцлэ, нейронкологиемрэ кыпщхьэ, нэпкыпэпкы узыфэхэр кызырагъэпэцкыуэ иджыри федеральнэ сымаджэщхэм ягъакулэу.

Онкодиспансерыр кызырагъэпэцкыуэ зэрэмураддыр кызырагъэпэцкыуэ и гугуэ шчыным, министрэм жилад сымаджэщым и унафэцлэ кызырагъэпэцкыуэ, иджыпстурейр лыхьы узыфэ зилэхэм шадэлэпыкыуэ центр ящыжынуэ зэрэмураддыр.

КЪБР-м и Парламентым и Унафэцлэ шциуэпэщлэ республикэм и медицинэ луэхуцлэпэхэм я флагъыр кызырагъэпэцкыуэ дафтэрыр зэрэмураддыр шчыклэм. Министрыр жилад мы зэмэным алхуэдэ тхьлэхэр луэхуцлэпэхэр 21-м зэралэр, абы и лэныкыуэклэ республикэр 2025 гъэм пащэ зэрэмураддыр. 2026 гъэм флагъым шхьэуэ теухуэ алхуэдэ тхьлэ иджыри 6-м кызырагъэпэцкыуэ.

КЪБР-м и Парламентым Егъэджыныгъэмкээ, шчыныгъэмкээ, физическэ шчынабэзэмкээ, спортымрэ шцилэгуэлауэ я луэхуэхэмкээ и комитетым и унафэцлэ Емуэ Нинэ кышыгъэщцлэ иджырей медицинэ лэмэпсымэхэм иражылауэ лэцлэ шциуэпэщлэ армыкыуэм, абы гугуэехьэр кышэнкээ зэрэмураддыр. Къалэбатэм жилад лэмэпсымэхэм иражылауэныр кабинетхэр кызырагъэпэцкыуэ илэ кыхуэу ягъэхьэзырын зэрэщрагъэпэцкыуэ, кыпщцлэ министрствэм зэпымыуэ дохуэтырхэр егъакулэ федеральнэ луэхуцлэпэхэр нэхьыцхьэ дыдэхэм я зэфлэкуэныр еллынуэ, лэмэпсымэхэмкээ зыщрагъэпэцкыуэ.

Лэжыгъэмкээ, социальнэ луэхуэхэмкээ, узыншагъэр хьумэнымрэ ветеранхэм я луэхуэхэмкээ комитетым и унафэцлэ Къэжэр Хьусен жилад депутатхэр КЪБР-м Узыншагъэр хьумэнымкээ и министрствэм кушцлэлуэ зрадэлэжэр, лэпэкэ пэхуэщлэхэм я фыгъэклэ республикэм зэхьуэклэныгъэфлэкуэныр зэрэщрагъэпэцкыуэ, иджырей лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ.

Зэуиэхэм шчыжалар кэлытытауэ, КЪБР-м и Парламентым и Президиумым унафэ кышцэщ. КЪБР-м и Парламентым онкодиспансерыр кызырагъэпэцкыуэ зэрэмураддыр кызырагъэпэцкыуэ и гугуэ шчыным, министрэм жилад сымаджэщым и унафэцлэ кызырагъэпэцкыуэ, иджыпстурейр лыхьы узыфэ зилэхэм шадэлэпыкыуэ центр ящыжынуэ зэрэмураддыр.

КЪБР-м и Парламентым и пресс-луэхуцлэпэхэр.

Нобэрей шцилэгуэлауэм зэрэмураддыр, лэцлэгъэлэ ныбжыщцлэхэм защцлэгуэныным, шцилэгуэ гъэсэнныгъэ дахэ хэлъхьэным теухуэуэ ди зэмэным луэхуэуэ куэд кьэралым зэрэщрагъэпэцкыуэ нэрлылагуэуэ. Абыхэм ящыщ зыуэ жыплэ хьунуцлэ Тэрч къалэм шчырагъэпэцкыуэ, иджырей мурадхэм кызырагъэпэцкыуэ зыхуей хуагъэзэ Шцилэгуэлауэ центрыр.

Лэжыгъэгъэр къазэрэхуэлауэм зыщрагъэпэцкыуэныр иджылагуэ абы шчылащ Тэрч районным и шчыпэцлэ администрациэм и лэцлэгуэ Хьуэцт Асплэныр КЪБР-м шцилэгуэлауэм я луэхуэхэмкээ и министр Лу Азэмураддыр.

Унэр зыхуей хуагъэзэщ КЪБР-м и Правительствэм и унафэклэ, теклуэдари республикэм и мылкъум шчыщцлэ. 2025 гъэм Тэрч районным хуауэтыпшауэ шчылащ сом мелуэны 2,5-рэ луэхуцлэпэхэр зэрэпэцкыуэным шчыщцлэдуэ, псыр зэрэкулэри, унэкулэуэ, унэ шчыбэ луэхуэхэри зэфлэгуэлауэ.

Луэхуцлэпэхэм хэтц конференцэ пэшышхуэ 2, зыгъэпэцкыуэ, нэгъуэщцлэри. Мыбдеж хэкулэпэцкыуэныгъэ луэхуэр, шчынабэ

Шцилэгуэлауэм сыт и лэныкыуэклэ хуэгъэпэсауэ

зэ, шчыныгъэ зэхуэхэр кышыцзэрагъэпэцкыуэныр, районным и жылагуэуэ гъащцлэмыбэ куэдэуэ шцилэгуэ хашуэ. Кышыцзэмылауэ, центрыр сыт и лэныкыуэклэ хуэщцлэ шцилэгуэлауэм я зэфлэкуэныр зэщцлэ зэрэмураддыр.

«Шэ кышэщыкыуэным, мы луэхуцлэпэхэр шцилэгуэлауэм я куэпэцлэ зэрэмураддыр. Мыбдеж абыхэм лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ, луэхуцлэпэхэр Тэрч къалэм Къанкъуэным и цлэр зезыкыэ и уралым тетц, хуэныгъэр метр зэбгуэзнати 174,2-рэ мэхьуэ.

Тэрч районным и шчыпэцлэ администрациэм шцилэгуэлауэ луэхуэхэмкээ и кудамэм и унафэцлэ Шомэхуэ Ренат желэ: «луэхуцлэпэхэр шцилэгуэлауэм сэлэп яхуэхуэнуцлэ шчыналэм и жылагуэуэ, политикэ гъащцлэ зыщрагъэпэцкыуэныр, нэхь жыджэру езыкыри шчынынымкээ. Иджырей лэмэпсымэхэмкээ кызырагъэпэцкыуэ центрыр абыхэм я гъуэгуэлагуэуэ зэрэмураддыр шчы хэлъхьыным. Ди зэмэным дызылуэуэ гъуэныгъэщцлэхэм ятэпцлэхьэм, шцилэгуэлауэм нэхьыфлу дадэлэжэныр, дэтхэными и зэфлэкуэныр налуэ кьэтцлэныр зэрэмураддыр. Нобэ республикэм шчылажэуэ шцилэгуэлауэ центрыр, ахэр псыри зэхуэ 9 мэхьуэри, къалэм пыхуэклэ зыхуагъэуэж. Дэ нэхьыбэуэ дызыщцлэхуэр лэпэкэ хабзэр ди теуэщцлэлуэ хэкулэпэцкыуэ гъэсэнныгъэм дэлэжыныр. Икыкээ мыхъэнэхуэуэ илуэ кызырагъэпэцкыуэ ди адэжкыэм я лэныкыуэ, лэпэкэ гупсысэр нобэрей шцилэгуэлауэм

яхэтлэхьыным. Ахэр къазэрыгъуэдыгъуэныр иджырей лэмэпсымэхэмкээ (медиа хьыфны луэхуэхэр, ахьшэ саугъэт кышыцпэсалъэм луэхуэхэр, хэкулэпэцкыуэ зэхуэуэ шчытти). Нэгъуэщцлэ зыи кышыгъэщцлэхуэ: шцилэгуэлауэ центрыр шчыпэцлэ пэщэр хэткъым, дэтхэны шцилэгуэлауэ ди деж кыкыуэ, сыт хуэдэ пэщери и луэхуи теухуэуэ кыгъэпэцкыуэныр. Жысэнны зыщыкыуэ, центрыр шцилэгуэлауэм сыт и лэныкыуэклэ хуэгъэпэсауэ».

Гъащлэр фыщэу зылъэгъуа

Хьэуащлэ Хьэжбэчыр къызэралхурэ илъэси 100 ирокъу

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цыхубэ тхаклэу, Урысей Федерацим гъуажджэкэмкэ щыгъэ зилэ и лъэжаклэу Хьэуащлэ Хьэжбэчыр Хьэбалэ и къуэр къызэралхурэ шчымылэм и 21-м илъэси 100 ирокъуащ. Ар къэбэрдей-балъкъэр щэнхэбзэм и лъэжаклэу пажэт, лъэпкъ макъамэм и лъэжбэчэр зыгъэтлывахэм ящыщ зыт, тхаклэуэт, усакулэуэт, зэдзэ-клякулэуэт, публицист, а псом къыдэклуэу критик гъуажджэ-клякулэуэт, иужькэ гъуажджэм хэлъхэныгъэ хуэзыщла куэдэм я егъэджаклэу-гъэа-клякулэуэт... Иджыри къыпхулы-щэнущ Хьэжбэчыр и зэфлэк-хэм, сьту жыпэмэ ар емыз-шыжу, зыщымысхыжу лажэ, зи къуэхуым зезы-гъэуэж, зи щыныгъэм хэзы-гъахуэ зэпыт цыхут.

Хьэжбэчыр хэлъхэныгъэ-шхуэ хуищлэ лъэпкъ литература-м, луэрылуатэм и хабзэ нэхъыщхэбхэм пищэц иккы ахэр игъэбэгъуащ.

ХьЭХЪУПАЩЦІЭ Хьэжбэчыр Кэнжэ къуажэм 1926 гъэм шчымылэм и 21-м къыщаль-хуащ. Курыт еджанлэр къы-щиуха илъэсым - 1942 гъэм - къегъэлагуэ абы и щалэ-гуэмрэ и гъащлэмрэ матэ шцэдэу зэррыщытат. Къы-клялэуэ илъэсытхум ар корреспонденту, литературэ лъэжаклуэу щылащ республи-кэм къыщыдэкк газетхэмрэ радиокомитетхэмрэ. Абдежым щегъэжыуэ, ар зыцыхуу шытажам Хьэжбэчыр ягу къы-зэраран зэфлэкрэ хэлътрэ зилэ щалэ гурыхуэу, цыху-жануц. 1947 гъэм пщцондэ «Къэ-бэрдей лэж» газетым зэрры-щылэжар иужькэ хуабжыу къыхуэщхэлэжэщ тхаклэу. Лэжаклуэбэм и гъащлэм, абы-хэм я псэуклэ-щыцлэкэм, цыху-хэм я гум, я псом щыщлэм фылуэ хэгъуэзауэ, шцэджы-клякулэуэжм яжрылэр ар зэ-рабгъэдылхэан акылыр гуп-сысэрэ, бзэ къулыр абы цы-гъуэж, иэу тхэн шцидзэщ шцалэуэж.

Литературэм ялэ лъэбакъуэ зэррыхар усаклэщ. Гъащлэр фылуэ зылъагуэ алхуэдэ шчыу дахэрт «Насып вагуэ» (ар дунейным къытхэащ 1950 гъэм) и фыщыгъэ усэ тхылъ къызэ-хуэлэфынур. Абы ихуа лэда-къэщлэкхэм иужькэ итхэхэ-ми лъэбжэ яхуэжыуащ гугъэ нэхур, лъагуныгъэр, фыщ-хуныгъэр - ахэр къызыпкъ-рыкыр Кавказым къыщыщлэ-дэуэ фашистхэм я гъуэ Бер-лин нэсклэ зи къуыщхэбхэмкэ гъуэгу тезылъа, Хэку зауш-хуэм лыгъэ зэрэхуэу хэтэ цыхухэрц. И тхыгъэхэмкэ

лъэ шэрыуэхэмкэ, къэгупсы-са хьыбархэмрэ цыхубэм къыдэгъуэгурыклуэ псэлэ-фэхэмкэ. Абыхэм шцэджы-клякулэуэ дамьхэынкэ, тхы-лэджэм а лэдакъэщлэкхэр фылуэ имылагуэнкэ лэма-л илэтэкъым.

Зэррылэуагуэуи, Хьэуа-щлэм и гуащлэм ущытэспэлъхыккэ, зыщы-гъэгъуэуэ хьунукым лите-ратурэри гъуажджэри зэхуэдэу илэпэгъуэ, хьэлэмэгъуэ ахэр зри-гъэкулэу зэррыщытат.

Газетым сызэррыщылажэ илъэсхэм къриуыбдэу щэнхэ-бзэм, гъуажджэм и лэжаклуэ куэдэм ди къалэмрэ къахуэ-тщэц. Композиторхэм, уэрэ-дусхэм ятеухуа тхыгъэхэр щыдгъэхэзырлэу, абыхэм га-зет напэклуэцхэр яхуэхэтхуэ хужалэхэр щыцэуэтхэсклэ, шцэж-шцэхуэрэ сэ къыспэщло-хуэ Хьэжбэчыр и тхыгъэ купщлафэхэр. Абы къегъэ-лъагуэу цыху гуагъуэ, емызшыжу, и ныбжэуэ-лэ-жыгъэхэм я мызакъуэу щэн-хэбзэм, гъуажджэм къулыкуэ хуэзыщлэхэр игъэгъуэуэ, я гуащлэ, я лэжыгъэ къыфлэ-луэхуэ зэррыщытат. Хьэжбэчыр зыцыхуэхэри абы теухуа нэ-тын зыгъэхэзырахэри жыс-лам хыщэт тохуэ.

1952 гъэм къыщыщлэуэ 1958 гъэм пщцондэ Хьэжбэчыр КъБАССР-м и къэрал филар-монием и художественнэ уна-фэщлэу щытащ. Къыккылыкуэ илъэсыщлэуэ а луэхуащлэуэ и унафэщлэуэ къулыкуэри ирихэ-клящ. 1968 гъэм щегъэжыуэ дунейным къыжыкуэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и Композитор-хэм я зэгъуэныгъэм и прав-ленэм и тхьэмэдэу щытащ. А лэнатлэм къыдэклуэу, 1973 гъэм къыщыщлэуэ ар щытащ УФ-м и Композиторхэм я со-юзым и секретару, а зэгъуэ-ныгъэм и правленэм и хэтэщ.

1958 гъэм УФ-м и Тхаклэхэм я зэгъуэныгъэм хагъэхэт Хьэжбэчыр. Адыгэ лите-ратурэм и тхьэдэм напэклуэцлэ бгъуфлэу зи гуащлэр къыхэна, зи тхыгъэхэр курыт еджэ-плэхэм щадж Хьэуащлэуэ Хьэжбэчыр и тхаклэуэ зэфлэкым пщлэ зэрилам и щыхэтэщ шчыгъэ, фыщлэуэ тхылуэ къы-хуагъэфэщэхэм. 2000 гъэм КъБР-м и Къэрал сауэгъэтыр зрэхэтэм ящыщ Хьэжбэчыр. Ди жагуэу зэррыхуэныци, а гъэ дьыдэм, и ныбжыр илъэс 74-рэ ирыкыным махуэ бжыгъэ флэка къымынауэ, ар дунейм ехыжаш.

ИСТЭПАН Залинэ.

УФСБ-м къыт

Зэщыгъуу ирагъэкулэуэ

Урысей ФСБ-м и управленэу, Урысей ФСБ-м и Гунапкъэхуэм управленэу КъБР-м шчылэхэм, КъБР-м шчылэ МВД-м, Урысей МВД-м и ВОГОИП-мрэ Минераловодскэ таможенмрэ 2025 гъэм дыгъэгъэ-зэм и 26-м шчылэуэ 2026 гъэм шчышылэм и 12-м къриуыбдэу Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм, профилактыкэ луэхум хыхьэу, шрагъэкулэуэ хабзэншагъэклэу эцхэрэ наркотикхэлэхэмрэ игъэ-кыныр, нэгъуэщлэу шцлэпхаджэуэ къызэлыудыным, цыхухэр къэлъхыуэным хуэунтлэ рейдхэр.

ХАБЗЭМ ебакъуэу ирагъэкуыну зыхэтэ ягъауэ лэщэу 2, абыхэм я пкъыгуэу зэхуэмэдэу 94-рэ, наркотикхэлэу грамм 357-м шцигъурэ акылыр зыгъэуэтхуэ пкъыгуэу грамми 190-рэ къытрахаш. Къэра-лым къыщальхыуэу цыхуи 8, алхуэдэуи дуней псом къыщальхы-хуэу 8 къагуэтри яубыдащ.

Зэфлэха рейдхэм кърикуэхэмкэу уголовнэ луэхухэр къалэуэ УФ-м и УК-м и 22-нэ, 228-нэ, 234-нэ, 327-нэ статьяхэм къыщыгъэлъэгъуэу шцлэпхаджэуэхэмкэ, яубыдахэр ахэр къэлъхыуэныр зи жэр-дэмхэм лэрагъэхэщ.

Экстремизмэр дилыгът

Илъэс 27-рэ зи ныбжэ, Шэджем районым щыпсэу Чигладзе С. А. илэжэ хабзэншагъэр Урысей ФСБ-м и управленэу КъБР-м шчылэм и лэжаклуэхэм къызэлауащ. Ар пыцлэт экстремист гупым я нагъыщэр гъэлъэгъуэным.

КъБР-м и Шэджем район судым и унафэ къару зыгъуэтам ипкъ ит-клэ Чигладзе С.А. къуаншхуэ къалытат УФ-м и УК-м и 282.4 статьяуэ и 1-нэ лъэхэм къыщыгъэу шцлэпхаджэуэхэмкэ. Ямыгъэтысу абы зы илъэсрэ мазихэр тралъхэащ, зыщлэгупсысынуу зман илэщ.

Бжыгъэхэр

Клуэ пэтми хагъахуэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэкуэмэш луэхуащлэуэ илэщымрэ джэдкъазымкэ зэхуэхэр къагъэлъагуэу зэпытэ, къытащ иджылагъэ Кавказ Ищхэрэм Статистикэмкэ и управленэм.

ЖыПЦЭНУРАМЭ, 2025 гъэм дыгъэгъэзэм и 1-м ирыхэллэу жэм бжыгъэм проценти 2,4-ккэ, мэлымрэ бжэнымрэ проценти 3-ккэ, джэдкъазым процент 13,8-ккэ хагъэхуащ.

Къапщытэж палъэм къриуыбдэу мэкуэмэш луэхуащлэуэ жэм мин 18,2-рэ, мэлрэ бжэну мин 102,8-рэ, джэдкъазу мелуану 2,5-рэ ялыгъаш. Алхуэдэу шчыжыкы, республикэм жэмму шчыжэхуэм и про-цент 13-р, мэлымрэ бжэнымрэ я процент 23,8-р, джэдкъазым я зэхуэдтитыр къалысу арац абыхэм.

ХьЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Мы махуэхэм

Шчышылэм и 24, щэбэт

- ♦ 1932 гъэм къалыхуащ полков-ник, жылагуэу лэжаклуэу щыта, КъБР-м и Къэрал сауэгъэтыр зы-хуагъэфэща **Джэтуэ Хьэмыщэ**.
- ♦ 1942 гъэм къалыхуащ тхы-дэ шчыныгъэхэмкэ доктор, КъБКЪУ-м и профессоруу щыта **Бетржы Руслан**.
- ♦ 1953 гъэм къалыхуащ биологиэ шчыныгъэхэмкэ доктор, КъБКЪМУ-м и профессоруу, къэрал лэжаклуэу **Шчымырзэ Мухьэмэд**.

Дунейм и щытыкэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкэ, республикэм уфауэ шчыщытэнуц. Шчылэр махуэм градус 1 - 2, жэщым градуси 2 - 3 шчыхуэнуц.

Шчышылэм и 25, тхьэмахуэ

- ♦ Урысейм шагъэллэпэ Студентхэм я махуэр (Татьянэхэм я махуэр)
- ♦ Урысей Федерацим и Дзэ-Тенджы флотым и къхуэхэм я унафэщлэхэм я махуэр
- ♦ 1908 гъэм къалыхуащ Адыгэ Республикэм узыншагъэр ху-мэнымкэ и лэнатлэм и къызэгъэ-пщаклуэхэм ящыщ, УФ-м шчыгъэ зилэ и дохутыр **Бэч Мэлчэхан**.
- ♦ 1935 гъэм къалыхуащ сабий усакулэу **Шоджэн Аслъэнджэрий (Леонид)**.
- ♦ 1939 гъэм къалыхуащ КъБР-м шэнхэбзэмкэ шчыгъэ зилэ и лэжаклуэу **Безыр Чэмал**.
- ♦ 1941 гъэм къалыхуащ мэкуэ-лэпкъ луыгъэ:

мэш шчыныгъэхэмкэ доктор, КъБКЪМУ-м и профессор **Гу-кыжэ Владимир**.

♦ 1947 гъэм къалыхуащ УФ-м шчы-хубэм шчыныгъэ егъэджаклуэ-нымкэ шчыгъэ зилэ и лэжаклуэу **Щад Азджэрий**.

Дунейм и щытыкэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкэ, республикэм уфауэ шчыщытэнуц. Махуэм хуабэр градуси 3 - 5, жэщым шчылэр гра-дус 1 - 2 шчыхуэнуц.

Шчышылэм и 26, блыщхэ

- ♦ Таможнэм и лэжаклуэхэм я дунейсо махуэщ
- ♦ Интернетыр къымыгъэсэ-бэлым и махуэщ
- ♦ 1944 гъэм КъБР-м и Аруан районыр къызэрэгъэпэщаш.
- ♦ 1936 гъэм къалыхуащ фило-логие шчыныгъэхэмкэ доктор, КъБКЪУ-м и профессоруу, КъБР-м шчыгъэ зилэ и егъэджаклуэу **Тау Хьэзэшэ**.
- ♦ 1949 гъэм къалыхуащ КъБР-м шчыгъэ зилэ и артисткэ, Къэбэр-дей-Балъкъэрым и Къэрал сау-гъэтым и лауреат **Джэдзэуэ Ве-нерэ**.
- ♦ 1952 гъэм къалыхуащ тхыдэдж, зэдзэклэуэ, тхыдэ шчыны-гъэхэмкэ кандидат **Мэлбахуэу Къэралбий**.

Дунейм и щытыкэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым зэритымкэ, республикэм уфауэ шчыщытэнуц. Махуэм хуабэр градус 1 - 3, жэщым шчылэр гра-дус 0 - 1 шчыхуэнуц. Шчыи и малъхэдыс шчытыкэн балли 5-ккэ зыхуэжынуц.

Зыгъэхэзырар **ЩХьЭЩЭМЫЩІ** Изэщ.

Лэпкъ луыгъэ:

Ищлэгуэ зилэ и лэпэ дыщэ къыпощ.

ОГРАНИЧЕННЫЙ НАБОР
в подразделения БПЛА
с возможностью
обучения и переобучения

от 4.720.000 Р
за первый год

2.200.000 Р
единовременно

Списание долгов
до 10 млн. руб.

ОБРАЩАТЬСЯ: г. Нальчик, ул. Идарова, д. 198 Тел.: +7 (952) 579 03 45

• Бахъсэн квалэ

Зэфлагэзэкляхэм уагъэгъушхуэ, къапэщылъры мащлэкъым

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэр зызылужь шына-лэжэхэм ящыщ. Къалэ, къуа-жэ щьэжухэр къапэщыр, 2025 гъэм зэфлахэм урил-лэжэмэ, гур хэзыгъахуэ лэжыгъэшхуэ шагъэзэщлэ-хэм ящыщ Бахъсэн къалэ округыр. Абы итэащхьэ Мам-хэгъ Хъчым илэс блэклам яхузэфлэклам, мы гъэм я му-радхэр зыхуэдэм теухуауэ жийам фыщыдогъэгъуауэ мы тхыгъэмкIэ.

Унэхэмрэ къалэ уэрэмхэмрэ

«КЪАЛЭ уэрэмхэр» къэрал лужум, «Псаулалэмрэ къалэ уэрэмхэмрэ» лэпкъ лужум япкъ иткIэ, Бахъсэн къалэ округым пщантIэ 41-рэ зыхуэй шыхуагъэзаш 2018 - 2025 гъэхэм къриуыдыуэ. Иджы ахэр къызгъэ-гъэпэщаш тетIысхьэлпэхэмкIэ, кIэрихубжэархуэ идзылпэхэмкIэ, унэ екIуэллэлпэхэм гуэгу хуащлэ, уздыгъэ дашаш. Абы и фыгъэкIэ я псэу-кIэр едIэкуауэ жылIэ хьунуш цIыху мин 15-м шIыгъум.

Къыщынэмыщлауэ, къэрал лужушлэпIэ, курьт еджапIэ зытет уэрэмхэр зыхуэныкъуэ псомкIэ къызэрагъэпэщаш, цIыхухэм я шынагъуэнашагъэм теухуауэ гуэгу зэпрыкIыпIэхэр ягъэблджылаш.

Гуапэ мыхуэу къанэркъым Бахъсэн къалэ округым шылэ нэчыхъ шатх унэр зыхуэй зэр-ыхуагъэзари. Метр зэбгъуэ-зэ-натIэ 120-рэ къагъэщIэрэщIэ-жаш, бжэщIэхэмрэ шьэ-гъубжэщIэхэмрэ хагъэуващ, плиткэ ирадзаш, пэщхэм ла-минат иралъхьаш. ЗэрыжалэмкIэ, нэчыхъ шатх унэм къалэну игъзэщIэлэ псоры нэсу шы-зэфлахынуш абы дIапкIэ. Зэуи гур лъытапкIэхэ: 2025 гъэм Бахъсэн къалэ округым сабий 639-рэ къыщалъхуащ, цIыху 309-рэ дунейм шехыжаш, нэ-чыхъ 217-рэ шатхаш, унагъуи 149-рэ къуэжаш.

Гуэгу лэжыгъэхэр зэфлэхь-ным хуагъэкIа мылкъумкIэ Бахъсэн къалэм и Парк уэр-мыр зыхуэй хуагъэзаш. Апху-дэу, гуэгуем асфалт тралъхьэ-ри, гуэгуэ дамыгъэхэр трагъэ-уэжаш, лъэс лъагъуэрэи къызэ-рагъэпэщаш. Иджы а уэрэмым метр 230-рэ и кIыхьагъэ, метри 6 и бгъуагъэ.

Спортыр ирагъэфлэкуэ

СПОРТЫМ и гургу пщIымэ, Дыгулыбгъуэй къуажалпэм «Форвард» стадионышлэр къы-шызылауащ. Ар метр зэбгъуэ-зэ-натIэ 1760-рэ мэхуэ, шына-лэ мылкъурэ хьэрычэт ахъ-шэкIэ къызэрагъэпэщаш лужу-шлэпIэм нобэкIэ цIыху 200 иокуялалэ.

Къыхэгъэщыпхьэщ Дыгулыб-гъуэй къуажэм дэт 11-нэ курьт еджапIэм бэнэкIэ хуитымкIэ спортзал шьэхуэу къызэрэщы-зэлаухари. Ар метр зэбгъуэ-зэ-натIэ 200 мэхуэ, зыхуэныкъуэ псомкIэ къызэргъэпэщаш, къэр-ал, шынальэ ныпхэр фIа-дзаш, УФ-м и Президентымрэ КЪБР-м и Iэтэщхэмрэ я сурэт-хэр блынэм фIэлъхъ. Ныбжы-шIэхэм шалпхъ яхуэхун па-щIэ, Бахъсэн къалэ округым спорт спорстмен цIарыуэхэм я сурэтхэри фIалъхьаш.

Я цIэр фIыкIэ ягъэулаш Бахъ-сэн шынальэмыщ шыщ спортс-менхэм. СпортымкIэ шыхьэ зылэ мастер, IэпщэрэбанэмкIэ ду-

ней псом и чемпион Мырзэ-къан Аземэт Bvare CF лигэм гран-при къыщыхуагъэ-фэ-шаш, текIуэныгытI къыхьри. Абы хигъэщлэщ Бразилиемрэ Австриемрэ къыкIа спортсмен-хэр. И хьэлъагъымкIэ гупым къыдыхэт спортсменхэм яхуэб-гъадэмэ, Мырзэкъаныр ду-нейпсо гупым и 6-нэ увыпIэм шьтц.

Узынашагъэр хьумэным теухуауэ

БАХЪСЭНДЭСХЭР нэхьыбзу зышыгуфIыкIа лужуэгъэхэм ящыщ къалэ сымаджэщымрэ поликлиникэмрэ зыхуэй зэр-ыхуагъэзари. Иужьрей илэс 50-м къриуыдыуэ иджыщ по-ликлиникэм я Iэ шынэсар. Абы и кIуэци шыбы кIрашIыкIы-жаш, уздыгы, псы, убаби шIэрэщIауэ ирашэллэжаш, шьгъэгъубжи бжэи зэрэхуэ-кIащ, IэмэпсымэщIэхэмкIэ къызэрагъэпэщыжаш, УЗИ, маммография, эндоскопие, рентген лужухэр мыбы шызэ-фIокI. А псор яхузэфлэклаш «ГъащIэ кIыхъ» лэпкъ про-граммэм и фыгъэкIэ.

Къыхэгъэщыпхьэщ Бахъсэн къалэм дэт сымаджэщымрэ поликлиникэмрэ цIыху мин 60-м лужу хуащIэным зэрэте-щылар. Зы жэщ-махуэм къриуыдыуэ абы цIыху 750-м жэщIэфынуш, махуэкIэ шIэлъу жэщым унэм кIуэхэм папщIа гуэуэлыпIэ 40 ялэщ.

Дыгулыбгъуэй къуажэм дэт поликлиникэри зэпщ ящIэ-жауэ шытащ 2022 гъэм.

НэгъуыжыпIэхэр, зыгъэпсэхупIэхэр

ЕХЪУЛIЭНЫГЪЭ узэрыгуш-хуэнш 2025 гъэм «ДжэдыкIуэ Плъыжъ» шыгъажэ лужушлэ-пIэм теухуауэ яхузэфлэклаш. Дыгулыбгъуэй къуажэм дэт а лужушлэпIэм нэгъабэ щекIуэ-кIащ шыгъажэмкIэ шынальэ, урысейсо, дунейпсо злеуэ-зэр. Абыхэм къышагъэжэщ зэ-леуэм хэтэ къэралхэм къраша шы 728-рэ. Абы къыхэкIыу, «ДжэдыкIуэ Плъыжъ» Уры-сей Федерациям и шыгъа-жэ шылпIэ нэхьыщхьэхэм ящыщ зы хуауэ жылIэмэ, ушыуэну-къым. ЗэрыжалэмкIэ, 2026 гъэм Дыгулыбгъуэй шыгъэ-жэпIэм шрагъэкIуэхьынуш апху-дэ злеуэу пщIы бжыгъэхэр.

Бахъсэн псыхуэм и Iуфэхэр гъэбыдэнми гулътэ хуащлэщ гъэ кIуам. ЗэрыжалэмкIэ, псы-хуэм хуэныгъэшхуэ шра-гъэкIуэхьыну зыхуагъэхьэзы-ры, псыуфэхэр гуимылъэсы-кIыпIэ папщIэ, ягъэбыдэ. Лэ-жыгъэр къэрал, шынальэ мылкъукIэ ирагъэкIуэкI, 2026

гъэм къриуыдыуэ зэфлахыну мэгъуэ.

УнэхIэхэр, фэтрышлэхэр

«УФ-м и шынальэхэм шьп-сэхэр псэупIэкIэ къызэгъэ-пэ-щы, псаулэ-коммунальнэ лэжыгъэхэм я уасэр етынэмкIэ защIэгъэкIуэ» къэрал Iу-хум ипкъ иткIэ, Бахъсэн къалэ округым шыщ унагъуипIыпIэм къалэрыхьаш унэ къызэра-шхун е зэраухуэн ахъшэ къра-тын зэрыхуэймкIэ шыхьэт тхылэхэр. Ахэр Къуэдзкъуэ Албэчэр Марьянэрэ, Къардэн Аслъэрэ Снежанэрэ, Лэм-плэжъхэ Ислъамэр Дианэрэ, Нэгъуэй Оксанэ сымэщ.

Къыхэгъэщыпхьэщ мы про-граммэм ипкъ иткIэ, 2009 гъэ лъандэрэ унагъуэ 87-м шьп-сэун ялэ зэрыхуэр.

Псы къабзэм ехьэллауэ

КЪБР-м и Iэтэщхьэ КIуэхуэ Казбек 2019 гъэм Урысей Фе-дерацим и Президент Путин Владимир шыушлэм шыгъуэ зытэлпэхьыкIа лужуэгъэхэм ящыщ Бахъсэн къалэмрэ шынальэмыщ шыщ къуажит-хумрэ псы къабзэ ешлэн зэрыхуэйр. Абы папщIэ бжэ-миер километр 79-м дальхэ-ну къалэ администрациэм иуэбъуащ. Мы лужум и фы-гъэкIэ зэхуащыжынуш, шы-плэ-шылпIэкIэ шралъыкIэ псы-къуэйхэр, псы къабзэкIэ гургу ехъ къуажэжымрэ Бахъсэн къалэмрэ шьпсэу цIыху мини 100-м зэпымыуэ псы ягуэты-нуш. Ар шынальэмыщ къраш-лэн папщIэ, Зейкъуэ, Хэтло-хушъыкIуэй, Ислъэмей, Псы-кIэху, Къэсейхьэблэ, Бахъсэн, Дыгулыбгъуэй къыкIуэцIры-кIыу яукIуэдинуш бжэмиер.

Шынальэмыщ къыкIуэ Бахъ-сэн къалэм шьызэрахуэуэклаш Къалмыкъым и цIэр зезыхъэ уэрэмым псы зэрэщызекIуэ бжэмиер метр 350-рэ. Къыщы-нэмыщлауэ, а уэрэм дьэдэм шы-щ метр 240-рэ зыхуэй хуагъэ-заш: Иванченкэ уэрэмдэкIым къыщыщIэдзэуэ Шхэнхэбзэм и унэм нэс къекуялалэр. Иджы ГуэзджэжэмкIэ сабий школ №1-м, спорт школэм, нэчыхъ шатх унэм, цIыху 2000 шыпсэу, къат куэдэ зэтет унэхэм хуиты уокуялалэ.

Егъэджэныгъэ, гъэсэнныгъэ

ЕГЪЭДЖЭНЫГЪЭ и лъэны-къуэкIэ зэхуэуэныгъэфIэхэр зыгуэзтахэм ящыщ Бахъсэн къалэ округым и 7-нэ курьт еджапIэр. Абы шеджэ цы-

кIухэм я бжыгъэр хэхуэу зэпы-ту зэрэщытым къыхэкIкIэ, еджапIэм пэш зыбжанэ къы-пащIыкIыжын хуэй хуауэ, икIи къыгъэрагъэпэщаш метр зэб-гъуэзэнатIэ 160-рэ хуэ клас-сыщIрэ тхыль хуэмапIэрэ. ЕджапIэм и унафэщIым зэры-жйэмкIэ, лэжыгъэхэр и кIэм нагъэсащ гъэмахуэ мазищым къриуыдыуэ икIи фокIадэм и 1 лъандэрэ цIыкIухэр пэшыщIэ-хэм шIэсу яоджэ.

Фигу къэдгъэкIыжынши, зи гургу тщIы курьт еджапIэр 2023 гъэм зыхуэй хуагъэзэуэ, бжэ-щхьэгъубжи унахьыи зэра-хуэуэклауэ шыташ, IуллэапIэри пэш кIуэцIэхэри зэрэхьаш.

Мы лэжыгъэ псоми я лужу-шызэрахуэ, унафэ шалI адми-нистрациэм и гургу пщIымэ, шынальэмыщ мылкъум къыхэкIыу лужушлэпIэр зыхуэй хуагъэ-заш, метр зэбгъуэзэнатIэ 800 зэщIагъэхьаш. Иджыпстуй Iолэжэ Бахъсэн къалэ окру-гыи и администрациэр къэгъэ-шIэрэщIэжыным. Къыщынэ-мыщлауэ, 2025 гъэм зэрэхуэ-зэ-кIащ Дыгулыбгъуэй къуажэ ад-министрациэм и унахьэри.

9-нэ курьт еджапIэри зэлэ-пэщ ящлэщ. Бахъсэн къалэ ок-ругрым и Iэтэщхьэ Мамхэгъ Хъ-чым шылащ еджапIэр къыщIэ-зэлаухыжам. Абы къыпщыташ лэжыгъэ зэфлахэр: пэшхэр зыхуэдэр, дерсхэр зэрэрагъэ-кIуэуэ, пщIэпIэм и лэ-жыкIэр, «Точка роста» лужу-шлэпIэр зэрэзтраублар. Еджа-пIэ нэхум, хуитым шIэныгъэ шьызэрагъэуэтынуш сабий 620-м.

«Унагъуэ» лэпкъ лужум шы-щ Бахъсэн къалэ округым са-бий сад шалI. Ар хуэуэ 12-нэ курьт еджапIэр шыхуэа хэб-лэщIэм. Саби 140-рэ зыщIэхуэ-ну унэр метр зэбгъуэзэнатIэ 1280-рэ мэхуэ, шы гектарым тетщ, къатитIу зэтетынуш, къат къэскIэ гуп зыбжанэ, спортзал, музыйкэм и пэш илэнуш. Ар на-гъэсынущ 2027 гъэм и кIэм.

Дзэ лужу хэхам хэтхэмрэ абыхэм я унагъуэхэмрэ

ДЗЭ лужу хэхам хэтхэмрэ абы-хэм я унагъуэхэмрэ защIэгъэ-кIуэныпIэмкIэ лэжыгъэшхуэ шрагъэкIуэкIэ Бахъсэн шы-нальэ округым. Унагъуэ 345-м шыуш цIыху 215-рэ дзэ лужу хэхам шылэщ, 74-рэ яукIащ, 27-р хьыбарыншэу кIуэдащ, зы гъэрыпIэ ихуащ, 28-м шьэхуэ-гъуэ зэхуэмьдэхэмкIэ къра-гъэгъэзэжаш. Абыхэм я саби 100-м шигъур сабий садым папщIэ шIэамагу ягъэкIуэну, шко-лцIэ 88-р пщIэншэу ягъэ-шхун хуитыныгъэ къыхуадащ, сабий 96-р секцэ зэхуэмьдэ-хэм пщIэншэу ягъакулэ, я чзур къэсыншым памыгъапIэу са-бий 13 сабий садым кърагъэ-жэ-таш, школ жыжъэхэм къыш-ащыжри, я псэупIэм нэхъ и гуэныгуэ шыт курьт еджа-пIэхэм ныбжыщIэ 6 шIагъэ-тысхьаш. А псоми сом мелуан 1,8-рэ тригъэкIуэдащ адми-страциэм.

Дзэ лужу хэхам шылэжэм я унагъуэ лужухэр зэфлэхьыныр ЖКХ и лъэныкъуэкIэ зыхуэй хуэгъэзэныр гулътышхуэ шыуащIэ Бахъсэн шынальэ округым. Псалэм папщIэ, псы уасэкIэ шыхуэ зытэл унагъуэ 70-м ар хуагъэгъуащ, кIэрыхуб-

жъэрыху дэшынкIэ гургу ехъ унагъуи 2-м ар пщIэншэу худащ, зы унагъуэм уздыгъэ, унагъуи 4-м псы хушIашаш, унэ къыгъэжыауэ нэзымыгъэсы-ф-хэм е ялэр зыхуэй хуэзымыгъэ-зэхэм ядэлэпкъуащ, зи бжэ-щхьэгъубжэ, унахьхэ жы хуахэм хуэзрахуэуэклаш. Къы-щынэмыщлауэ, юрист, пси-холог хуэныкъуэ цIыхуи 150-м шIэгъэкIуэан яхуэуащ, дзэ лужу хэхам хэлIуда цIыху 14-м я фэеплэхэр курьт еджапIэхэм шIагъэуащ.

Къыщынэмыщлауэ, Бахъсэн шынальэ округым дзэ лужу хэхам хэтхэм зэпымыуэу яхуре-гъаш хьэпшып, дрон, рацэ, шьыгын, ерыскты тонн бжы-гъэхэр. Апхуэдэу, 2022 гъэм тонн 22,5-рэ; 2023 гъэм - 18,8-рэ; 2024 гъэм - тонни 5 ирагъэ-шаш, 2025 гъэм зэрэзэщIагъэ-къуар къабж.

А псом ищIылужкIэ, зегу-рылуэныгъэкIэ дзэм къылыкIуэ шызыщIэну хуейхэм жьджэру ядэлэжыащ администрациэр. Абы ипкъ иткIэ, хьыбарегъа-щIэ тхылуэ 1900-рэ къышда-гъэкIащ икIи 2025 гъэм къриу-быдыуэ Бахъсэн шынальэ окру-гым шыуш цIыху 98-м зегу-рылуэныгъэ иращыллэщ УФ-м ЗыхуэмэжыныгъэмкIэ и министерствэм.

Дзэм къылыкIуэ шалIэну ира-джен хуейхэм папщIэ къэрал-ным къыгъуэу бжыгъэр игъэ-зашIэри, ебэкIыжаш Бахъсэн шынальэ округыр: гъатхэм цIыху 60 дэклаш (проценти 100), бжыкIэхэм - 45-рэ (проценти 112,5-рэ).

Дзэ лужу хэхам теухуа лэжы-гъэхэр зэи зэпыуркыным, икIи Бахъсэн къалэ администрациэм и Iэтэщхьэм и нэлэ тет зэпытц абы.

2026 гъэм ялэжыну

ЗЭРЫТЛЪАГЪУШЦИ, Бахъсэн къалэ округым 2025 гъэм лэ-жыгъэшхуэ шьызэфлахаш, зы-гуэрхэри нэмыщIысауэ илэ-зыщIэр къыхьаш. 2026 гъэм я мурадхэм я гургу пщIымэ, пса-лэм папщIэ, «Къалэ уэрэм-хэр зыхуэй хуэгъэзэн» къэрал проектым ипкъ иткIэ къалэ уэрэм зыбжанэ я теллэр ярагъэфIэкуэну, гуэгуэхэр зэ-пэщ ащIыжыну, лъэс лъагъуэ тралъхьэну, тетIысхьэлпэхэр, пхъэнкIи идзыпIэхэр ягъэуы-ну, уздыгъэ дашэну, къэкIы-гъэхэмрэ жыгъэхэр гулътэ хуащыну я гургъэщ. Уэрэм зы-бжанэм дальхэнуш псы къаб-зэр зэрыдэсэн, псы фIейр къызэрэрашын бжэмиер метр 5539-рэ.

Курьт еджапIэ №9-р сыткIи зыхуэй хуагъэзэнущ.

Къэбэрдей-Балъкъэрэм и ялэ Президент КIуэкуэ Валерэ и цIэр зезыхъэ утым зэхуэ-кIыныгъэшхуэхэр игуэтынуш, Абдех шаухуэнущ зыгъэпсэ-хупIэхэр, сабий джэгулIэхэр, зи узынашагъэм сэкат илэхэм я Iэпкълэпкъым зырырагъэу-кIуэуэди Iэмэпсымэхэр шIагъэ-уынуш, удэ гъэгъэхэмрэ жыгъ-эхэмрэ хэсануэр, уздыгъэ да-хэхэмкIэ къагъэщIэрэщIэнущ.

А псоми мащIпIэ текIуэдэну яуб-зыуащи, 2026 гъэм гъэмаху-кIэ нащIысын хуагъэфащ.

Дыгулыбгъуэй къуажэм цIыху мин 20-м шигъуэ дэщи, зи гургу тщIы утым хуабжэ хуэны-кIуэуэ ахэр.

Блшцхэ, шышылэм и 26

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

00.30 Т/с «ПАУТИНА» (16+)
03.55 Д/с «По следу монстра» (16+)
05.25 Т/с «ЗАХВАТ» (16+)

15.25 Агора
16.30 Д/с «Передвижки»
17.15 Больше чем любовь
18.15 Рассказы из русской истории

00.05 «Время героев» (16+)
01.05 ПОДКАСТЛАБ (16+)
03.05 ПОДКАСТЛАБ (16+)

11.00 «Ленинград. Снять блокаду»
«Ленинградско-Новгородская операция» (16+)

06.00 «Лига в лицах» (12+)
06.30 Биатлон с Дмитрием Губерниевым (12+)

РОССИЯ 1

РОССИЯ К

ИТВ

04.50, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

06.30 Диалоги о животных
07.15 Черные дыры. Белые пятна
07.55 Д/с «Невский ковчег. Теория невозможного»

19.15 Хоккей. ЦСКА - «Севресталь» (Череповец). ФОНБЕТ. Чемпионат КХЛ. Прямая трансляция из ОАЭ

Бэрэжэй, шышылэм и 28

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

00.30 Т/с «ПАУТИНА» (16+)
04.00 Д/с «По следу монстра» (16+)
05.25 Т/с «ЧЕРНЫЕ ВОЛКИ» (16+)

14.45 Д/с «Альгамбра. крепость Андалусии»
15.45 Бела студия
17.15 Д/с «Я не боюсь, я музыкант»

00.10 ПОДКАСТЛАБ (16+)
03.05 ПОДКАСТЛАБ (16+)

14.00, 15.05, 17.15 Т/с «ЧЕРНЫЕ ВОЛКИ» (16+)
15.00 Военные новости (16+)

06.00 «Лига в лицах» (12+)
06.30 География спорта (12+)
07.00, 09.00, 12.55, 15.25 Новости

РОССИЯ 1

РОССИЯ К

ИТВ

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 03.00 Вести

06.30 Диалоги о животных
07.20 Театральная летопись
07.45 Д/с «Археология. История с лопатой»

22.00 Бильярд. BetBoom. Лига чемпионов. Прямая трансляция из Москвы

04.55, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

08.20, 22.15 Т/с «МЕГРЭ» (16+)
10.00, 12.30, 17.00, 19.30, 23.55 Новости культуры

04.45 Д/с «Манчестер Юнайтед. Вперед к славе» (12+)

13.25 «Чрезвычайное происшествие»

11.15, 01.05 «XX век»
12.00 Д/ф «Роман в камне»
12.45 Новости. Подробно. Кино

04.45 Д/с «Манчестер Юнайтед. Вперед к славе» (12+)

14.00 «Место встречи»
16.45 «За гранью» (16+)

13.30 Х/ф «НЕЖНОСТЬ К РЕВУ-ЩЕМУ ЗВЕРЮ» (16+)

04.45 Д/с «Манчестер Юнайтед. Вперед к славе» (12+)

20.00 Т/с «ПЕРВЫЙ ОТДЕЛ» (16+)

13.30 Х/ф «НЕЖНОСТЬ К РЕВУ-ЩЕМУ ЗВЕРЮ» (16+)

04.45 Д/с «Манчестер Юнайтед. Вперед к славе» (12+)

22.15 Т/с «МЕНТОВСКИЕ ВОЙНЫ» (16+)

13.30 Х/ф «НЕЖНОСТЬ К РЕВУ-ЩЕМУ ЗВЕРЮ» (16+)

04.45 Д/с «Манчестер Юнайтед. Вперед к славе» (12+)

Гьубж, шышылэм и 27

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

01.05 Т/с «ПАУТИНА» (16+)
04.25 Т/с «АГЕНТСТВО СКРЫТЫХ КАМЕР» (16+)

14.55 Д/ф «Отгавывая мир»
15.45 Сати. Нескучная классика...
16.30 Эрмитаж

РОССИЯ 1

ЗВЕЗДА

МЯЧ!

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 03.00 Вести

05.25 Т/с «ЧЕРНЫЕ ВОЛКИ» (16+)
07.00 «Сегодня утром» (12+)

06.00 «Лига в лицах» (12+)
06.30 Лыжная страна (12+)

ИТВ

РОССИЯ К

ИТВ

04.40, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

06.30 Диалоги о животных
07.20 Театральная летопись
07.45 Д/с «Археология. История с лопатой»

19.30 Хоккей. ЦСКА (Санкт-Петербург) - «Локомотив» (Ярославль). ФОНБЕТ. Чемпионат КХЛ. Прямая трансляция

Махуэку, шышылэм и 29

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00, 03.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

00.30 «Поздников» (16+)
00.45 Т/с «ПАУТИНА» (16+)

17.15 Д/с «Я не боюсь, я музыкант»
17.50 Д/с «Предки наших предков»

00.10 ПОДКАСТЛАБ (16+)
03.05 ПОДКАСТЛАБ (16+)

05.30 Т/с «ИСЧЕЗНУВШИЕ» (16+)
07.00 «Сегодня утром» (12+)

06.00 «Лига в лицах» (12+)

РОССИЯ 1

ЗВЕЗДА

МЯЧ!

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00, 03.00 Вести

05.30 Т/с «ИСЧЕЗНУВШИЕ» (16+)
07.00 «Сегодня утром» (12+)

06.00 «Лига в лицах» (12+)

ИТВ

РОССИЯ К

ИТВ

04.45, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)

06.30 Диалоги о животных
07.20 Театральная летопись
07.45 Д/с «Археология. История с лопатой»

22.00 Бильярд. BetBoom. Лига чемпионов. Прямая трансляция из Москвы

20.00 Т/с «ПЕРВЫЙ ОТДЕЛ» (16+)

14.45 Д/с «Древняя крепость Дуньхуан»

04.45 Д/с «Манчестер Юнайтед. Вперед к славе» (12+)

Мэрэм, шышылэм и 30

05.00 «Доброе утро»
09.00, 12.00, 15.00 Новости
09.25 «Модный приговор» (0+)

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00 Ве-
сти
09.30 Местное время

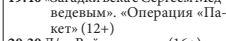

04.45, 08.25, 10.35 Т/с «ПЕС» (16+)
06.30 «Утро. Самое лучшее» (16+)
08.00, 10.00, 13.00, 16.00, 19.00 «Се-
годня»

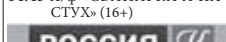
02.10 «Квартирный вопрос» (0+)
03.05 Х/ф «ДЕНЬ ОТЧАЯНИЯ» (16+)

04.40 Т/с «ЖДИ МЕНЯ» (16+)
09.00, 13.00, 17.00, 19.00 Новости
дня (16+)

05.00 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 16.30, 20.00 Ве-
сти
09.30 Местное время

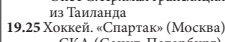
06.30 Диалоги о животных
07.20 Театральная летопись
07.45 Д/с «Археология. История с
лопаты»

ШЕМУ ЗВЕРЮ» (16+)
14.45 Д/с «Древняя крепость Дуни-
хуан»

15.45 Энцикла
16.30 Письма из провинции
17.15 Д/с «Я не боюсь, я музыкант»

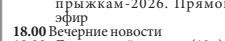
06.00 «Лига в лицах» (12+)
06.30 «Формула 1. Гаснут огни» (12+)

06.00 Утро России. Суббота
08.00 Местное время. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»

06.00 Телеканал «Доброе утро. Суб-
бота»
09.00 «Умники и умники» (12+)

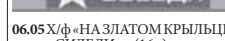
06.00 Утро России. Суббота
08.00 Местное время. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»

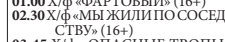
04.45 Х/ф «ОШИБКА СЛЕД-
СТВИЯ» (16+)
06.20 «Жди меня» (12+)

сти» (16+)
09.20 «Едим дома»
10.20 «Главная дорога» (16+)

11.00 «Живая еда» с Сергеем Мало-
зовым» (12+)
12.00 «Квартирный вопрос» (0+)

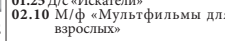
06.05 Х/ф «НА ЗЛАТОМ КРЫЛЬЦЕ
СИДЕЛИ...» (16+)
07.20 Х/ф «ОТРИД ОСОБОГО НА-
ЗНАЧЕНИЯ» (16+)

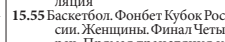
06.30 Библийский сюжет
07.00 М/ф «Конек-Горбунко»
08.30 Х/ф «ОДИНОКАЯ ЖЕНЩИ-
НА ЖЕЛАЕТ ПОЗНАКО-
МИТЬСЯ» (16+)

13.05 Эрмитаж
13.35 Д/с «Водный мир острова Ко-
модо»

14.25 Рассказы из русской истории
15.40 Государственный академиче-
ский русский народный хор
имени М.Е. Пятницкого.

06.00 Смешанные единоборства. А.
Волкановски - Д.Лопес. UFC.
Трансляция из США (16+)

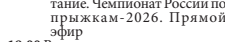

17.55 Вoleyбол. «Зенит-Казань» -
«Белогорье» (Велгород).
Чемпионат России. Суперли-
га. Мужчины. Прямая трансля-
ция.

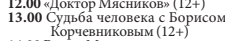
Тхэмахуэ, мазаем и 1

06.00, 10.00, 12.00 Новости
10.10 Играть, гармонь любимая! (12+)

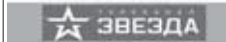

05.30 Х/ф «ЖЕНА ШТИРЛИЦА» (16+)
07.20 «В кругу друзей»
08.00 Местное время. Воскресенье

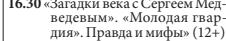

05.00 Х/ф «УДАЧНЫЙ ОБМЕН» (16+)
06.40 «Центральное телевидение» (16+)

08.20 «У нас выигрывают!» (12+)
10.20 «Первая передача» (16+)
11.00 «Чудо техники» (12+)

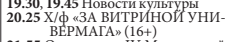

05.20 Х/ф «МАРШ-БРОСОК ОСО-
БЫЕ ОБСТОЯТЕЛЬСТВА» (16+)
09.00 Новости недели с Юрием Под-
копальевым (16+)

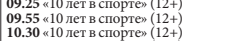

06.30 М/ф «Мультфильмы»
07.35 Х/ф «ГОД АКТИВНОГО
СОЛНЦА» (16+)

09.55 Тайны старого чердака
10.20 «Острова»
11.05 Х/ф «ГОСТЬ С КУБАНИ» (16+)

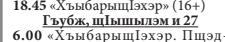
06.00 Смешанные единоборства. А.
Волкановски - Д.Лопес. UFC.
Прямая трансляция из Ав-
стралии

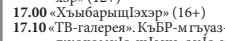
06.00 Утро России. Суббота
08.00 Местное время. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»

Быльхэ, шышылэм и 26

6.00 «Хыбарышхэар. Пшэд-
джык» (16+)
6.10 «Телефон, интернет гьэщпа-
кхуэар» (12+)

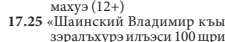
6.00 «Хыбарышхэар. Пшэд-
джык» (16+)
6.10 «Классикр псоми папшЦ»
Масей А. (12+)

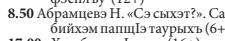
06.00 Утро России. Суббота
08.00 Местное время. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»

ОТР ОБЩЕСТВЕННОЕ ТЕЛЕВИДЕНИЕ РОССИИ

ляжыкхуэ, композитор Жы-
рык Зур (12+)
7.00 «Хыбарышхэар. Пшэд-
джык» (16+)

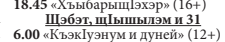

6.00 «Хыбарышхэар. Пшэд-
джык» (16+)
6.10 «Классикр псоми папшЦ»
Масей А. (12+)

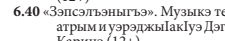

06.00 Утро России. Суббота
08.00 Местное время. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»

7.10 «Зыгулхуэ сурэт». Тэнац
«Бэгулхуэ» (12+)
7.40 «Зыгулхуэ» (12+)
8.00 «Хыбарышхэар. Пшэд-
джык» (16+)

6.00 «Хыбарышхэар. Пшэд-
джык» (16+)
6.10 «Классикр псоми папшЦ»
Масей А. (12+)

06.00 Утро России. Суббота
08.00 Местное время. Суббота
08.35 «По секрету всему свету»

Зи щыыхьыр ин, зи фыщлэр куэз

УФ-м и Тхаклуэхэм, Журналистхэм я союзхэм хэта, зи лэжыгъэ фыщлэр папщлэ «Урысей Федерациэм цыхуэбэм щлэныгъэ егъэгуэтынэмкIэ и отличник» цIэр, дамыгъэ лъапIэ, щыыхь, фыщлэ тхыль куэд зыхуагъэфшэуэ шыта тхаклуэ, егъэджакуэз цIэрлуэ, щлэблэм я узщлэкуэ Жылау Нурбий Хуэдин и кIуэр (1931 - 2004) адыгъ лэпкъым и тхыдэм, щлэблэм я гъэсэнэгъэм, хабзэм, нэмысым ехъэллэ лэжыгъэ куэд эффлэзыха хэкупсэхэм ящыщ.

Жылау Бахъсэн щыналъэм хыхъэ Зеикъуэ къуажэм къыщлэгуаш. Илъэс 55-м нэскIэ а цыхуэ щыпкъэр пэрытаж егъэджакуэ ИэнатIэм. Апхуэдэу ар лэжъащ школ директору, къуажэм, районым тхыдэмкIэ я музейхэм я унафшчу.

И лэпкъэгъухэм, къуажэгъухэм, гъэсэнхэм я деж Нурбий къыщлэжъа щлэблэр фыщлэблэр куэд махъу. Щапхъэ зытрах цыхуэ щыныфIэт, жьыным щлэми чэнджэщэгъу ящл лэпкъылл гомыгъэст, узщлэкуэ тельдыжэт, жылагуэз лэжъакуэ емызешт. Апхуэдэу ар зыщлэгуашыта псоми ягу къызырлар. Зи цIэр ящымыгъушпщэ, зи щлэблэр емыхуэх а цыхуэ щыпкъэр къызырлархур иджьыблагъэ илъэс 95-рэ ирикъуаш. И адэм теухуа гукъэкIыжхэмкIэ «Адыгъ псалъэм» и щлэблэжыкIэуэхэм нэхъапIуэклэ къыддэгъушэуэ шытаж Нурбий и кIуэр нэхъыж Арсен. Ар Зеикъуэ дэт макъамэ школым и унафшщлэ, и адэм ирихъэжъа луэху даххэр адэкIэ зыгъэкуэат хэкупсэхэ.

библиотекем тхылыщлэ зырыщлэпхъэным: къуажэдэхэм гъащлэм къащыцхуэсэблэны куылытэ зы тхылы блимыхьгъэкуы къыщдурт. Библиотеке-кэр унейуэ щыт хыхъэкIэ, ар зыхуэлажкIэрейи цыхубэрт.

Апхуэдэу Нурбий, и ныбжэгъухэр зыдгъызыпкъыуэр, къуажэм къыщызырлэгъэпщэуэ шытаж хэкурыдж музей. Къэралым и хыбарыщлэ псори цыхубэм езыгъашчуэ шыта ТАСС-м 1967 гъэм мэлъыхьы-кIэ и 20-м кытауэ шытаж: «Къэбэрдей-Балъкъэрным къыщызылауах а щыналъэм щыпкъэ къуажэ хэкурыдж му-зей. Адыгъ лэпкъ тхыдэм ехъэллэ хыпшым хылэмэт куэд цызэхуэхъса а музейм и къыщыгъэлэщаклуэж Бахъсэн щыналъэм хыхъэ Зеикъуэ къуажэм дэт курыт школым анэдэлъхубэрр щезыгъэдж Жылау Нурбий. Хэкупсэм ар тыгъэ яхуищлэ и къуажэгъу-хэм».

Къэралпсэ радиомикIэ апхуэдэ хыбар къатын папщлэ, сит хуэдиз лэжыгъэ епхъэллэуэ Еш жыхуатIэр имыщлэу, ди адэм зэхуиэхъсыжач ХэстIохуыщкIэуей Ипщэм и тхыдэм епха хыпшыл, сурэт, фащэ, дызэмкIэуей Илэпсымэ куэд. Иужь-кIэ абыхэм хыгъахуэ зопыт, езым и ахъщэкIэ щыпIэ-щыпIэхэм къыщыцхуэу шытаж.

Музейр зыхуэй хуэзэнымкIэ ди адэм дэлэпкъуэгъушхуэ къыхуахуэуэ шытаж Бгъэж-нокъуэ Хэчим, Кул Чэрим, Къэрмокъуэ Мэлил, Хъэфыщлэ Мухъэмэд, Кэцбей Риммэ, Къэрмокъуэ Мухъэдин сымэ. Абы щлэблэ ди къуажэм и цыхуэ цIэрлуэхэм ятеухуа тхыгъэхэр, сурэтхэр, музейм и Iыхъэшхуэ еубыд Хэку зауш-хуэ ТемкIуэныгъэ къыщыцы-ным зеикъуэдэхэм хуащлэ хыхъэныгъэм, Польшэм, Чехословакием, Сирием, Иордан-ием, Германием, Голландием,

Тыркум, нэгъуэщI хамэ къэрал-хэм шычу Зеикъуэ хыхъэщлэ-хэм ятеухуа тхыгъэхэр, абыхэм къуажэм тыгъэ къыхуащлэ тхыльхэр, сурэтлэпхэр цы-гуэу. Музейр шычуэу шытаж Абхъаз, Къэрэшей-Шарджэс, Адыгей республикэхэм, Мос-ква, Санкт-Петербург, Орёл, Ульяновск, Псыхуабэ къвалэхэм дэт апхуэдэ луэхууцIапIэхэм. Жыковым и орденыр си адэм къратауэ шытаж а музейр къызырларыгъэпщэм па-пщлэ.

- И лэжыгъэхэм лэбжэж яхуэхуа хэкупсэ гуысэхэр къыщыгъэлэжгъуэжэ тхыль зыбжанэ къыдгъэжкIэц уи адэм. Абыхэм ар, дауи, щлэблэр школэм щыцэфлэхэуэхэм гъэсэнэгъэ-гъэсэнэгъэ луэхуэхэм къащыдэхуэ зма-нырщ. Абыхэм тхутепсэлъы-хыт Арсен.

-И гъащлэм нэхъыщхъэ дыдэу къыщылъыта луэхуэхэм ящыщлэ зыпэрыта ИэнатIэр икIэ егъэджакуэ Иэщлэблэм цIэр-рылуэ ирихъуауэ шытаж ар. Къарурэ щлэныгъэу илэр абы ирихъэллэщлэблэр гъэсэнэм, узщлэным, гъуэгуэ зауэ те-гъуэзыным. Хэкур фIыуэ ябъа-гуэу, хабзэрр цыхуэгъуэр яхъу-лэу сабийхэр къэгъэтэджьыр лэпкъыпсэ мыхъэнэ зилэ луэхуэхуэу къылытэу шытаж дэт адэм. ЗырылэхъкIэ абы папщлэ куэд илэжъащ, езым и гъащлэ щапхъэри дт цыхуэ щэ-джэхэм я дуней теткIэри къыгъэсэблэр.

Адыгъ лэпкъ гъэсэнэгъэм и цэхуэхэм, абы и Iэмалхэмэр чэнджэщхэмэр шыгуауэз да-хуэщлэ тхыль зыбжанэ къы-зырлэгъэж Нурбий. Апхуэ-дэхэщ, псалъэм папщлэ, «Шан-гъас», «Унагуэ тхыль», «ШIэблэфыр фыгуэушхуэуэ», «Куп Исмет-хыжэ», «ТIэмра-ш и дэфтэр», «ЩIэблэр гугъапIэщ» жыхуиэхэр. И тхыльхэм ящыщ зым и пэублэ псалъэм езым зырыщыкIуэу, ахэр зыхуэгъэзэр егъэджа-кIуэхэмэр адэ-анэхэмэр я за-кыуэхэм, атIэ щалъыхуэ Хэкум хуэлэжу, ар хуэмэным хуэ-хъэзыру, къэралым и хуэгъуэ-фынгъуэхэр гъэбэгъуэным, и лэшагыр гъэбьдэным, ма-мыргыгъэм я тельхуэ, я гур къабзэрэ я бзэр дахуэ, хы-лэ-щыпIэу, цыхуэ нэсу, хэкупсэу щIэблэр къэгъэтэджьыным ху-щIэкуэ дэтхэными я дэлэп-кыуэгъуэж.

Егъэджакуэ, гъэсаклуэ, уз-щлэкуэ къудейтэхэм ди адэр. Ар апхуэдэуи журналист, жылагуэз лэжъакуэ емызешт. Ди адэм и тхыгъэ кушIафIэхэр радиомикIэ цIэх-щIэхуэрр къа-тыт. «Адыгъ псалъэ» газетым, «Iыхъэхъахуэ», «Нур» жур-налхэм къытэхуэр. «Эльбрус» тхыль тедзапIэм къыщыди-гъэкуэуэ шытаж аун, гуышIэ къыбархэр щызэхуэхъса тхыль зыбжани: «Сатыр паскIуэхэр», «Дизкъуажэ», «Дизкъуажэ мэ-гуышIэ», «Хуэжэ и таурыхъ-хэр», «Дизкъуажэр Хуэжэрэ», «НэгъуэщIэхэри. ЛэныкIуэ куэд къызщыцэхуэуыдэт абы бгъэ-дэлэ зечим. Ди адэм итаухэ усэ гупи шыщлэ. Абыхэм ящыщ зым, Къэзанокъуэ Жэбагы-теухуам, сэ макъамэ щлэ-слъхъащ. Нобэ ар щыгъэзэлэу Хэкум, тхыдэм, лэпкъ хабзэм тегъэпсыха зэлүщлэхэм,

Ди адэм и нэгъуэщI жыла-гуэз лэжыгъэхэм я гугъу-тшымэ, ХэстIохуыщкIэуей Ипщэм щлэщхуэ шилэти, жылэр здэрэзыхуэ ар хахуэу шытаж Къэбэрдей Адыгъ Ха-сэм и щыпIэ къудамэу дт къуа-жэм къыщызырэгъэпщэм и тхымадуэ. Абы кърагъэзэ дзы-хуэ игъэпэжу илъэс куэдкIэ а къалэнри зэрйхъащ, егъэджа-

ныгъэ лэжыгъэхэм щыгуэу. - Егъэджакуэ и луэху зехъэкIэр наIуэ зыщыр и еджакуэхэм яIэ зэфIэтырщ. Сыт хуэдэу ядэлажэрэт Нур-бий и гъэсэнэгъэ? Абыхэм ящыщ хэт сымэ я цIэр къы-пIуэфуны?

- Сабийхэм я егъэджакуэ, узщлэкуэу къудей мыхуэу, щыгъэджакуэи шыунафшчи ди адэр абыхэм яIащ шыно-хыжы пэлытэу, чэнджэщэгъу-лушу. СощIэж: лэжъапIэ нэу-жым езыр къыщыкIуэжкIэ, нэ-хыбэм абы и гъэсэнэгъэри дэ-дэригъэджажэм ящыщ гуышхуэ. Ахэр япщлэиIэ тIэку иригъэдажэрэти, итIанэ библиотекэм ишэрт. Сыхъэт бжыгъэкIэ ахэр телсэлъыхьырт яджа тхыгъэм хэт образхэм, зэкпъраухэр къэхуткIащIэ гуэрхэр, езыр зэджа тхыль-щыцхэм яхутепсэлъыхьыжырт. Къуажэм дэт курыт школ №1-м «Адыгъ хабзэмэр нэмысымэр», «Цыхумрэ жылагуээмэр» жы-хуиIэ предметщIэхэр шар-и-гъэджа лэжъэхэным щлэблэм зыхутепсэлъыхьыным нэхъыб-жэти, и къаруи зэмани елэжыр-тэхым ар.

Нурбий иригъэджажэм къа-жкIащ дт республикэм и луэху-щлэпIэ куэдым цIэрлуэу цы-хуэа лэжъакуэу пашэхэр. Абыхэм ахъэт дохутыри егъэ-джакуэи, щлэныгъэпIэ къуху-такIуи, тхакIуи усакуи, макъу-мэщ IэщлэпIэ инженери, щэнхэбэ лэжъакуэи къэрал куылытуеи. Я IэщлэпIэи зрагъэгъуэта щлэныгъэи ахэр зэхуэмыдэми, псори зэхуэу я лэпкъ гуысэхэи, яхълэ хаб-зэмэр нэмысымкIэ. Апхуэдэ ху-кIуэсэхэм ящыщ ХэщыфIэцIэ Мухъэмэд, Унэж Хэсэн, Шы-гуэтыж Алил, Къуыщэ Хуэ-сэн, Шыгуэуэ Хэбас, Къазий Ахъмэд, Сэбаншы Хуэлимэт, ХымыкIуэ Лизэ, Шафий Iэмни-нат, Щомахуэ Мухъэмэд, Къа-ронашэц Розэ, Валентинэ, Ру-слан, нэгъуэщIэхэри. Ди адэм ныбжэгъуэ пажу икIэ лэжъагу акылыфIэу илэц АбытIэ Хэж-мурат.

- Жылэнурамэ, къуажэм, абы дэс цыхуэхэм, къыдэхуэу щлэблэм папщлэ псауэц уи адэ Жылау Нурбий. Абы къы-гъэна щлэблэр къуэйр хэмь-гъэкуэдэхэным ехъэллэуэ сит хуэдэ гуысэхэр уилэ?

- Апхуэдэу луэхуэ щыцэфлэхэу, нэгъуэщI мураддышхуэхэр щыцIэ зэмэным шыгуэу дт адэм куэдым къыжралэрт: «Зыри къыбдэмылэпкъуу, къэралым зы соми куумиыту, мыпхуэ-дизым ушлэллэр сит?» - «Ар си къалэнц. Сэ сыхуэдэхэрщ зыщIэн хуейри. Зыгуэр тхакIуэу «фи тхыдэ зэхуэфхъэсыж, фи хабзэ фхуэмэ» жиIэнхуэу. АбыкIэ щлэблэр зыщыгъуыд дт нэхъыжыгъэм» - жэуап итыгъэрт ди адэм. ИпэжыпIэи жылэпэм, абы и гъащлэ псо-рты жыкIащ лэпкъ луэхуэр, хэ-купсэ гъэсэнэгъэр егъэфIэ-кIуэным.

Илэжъа луэхуфIэхэм папщIэ фыщлэ жыг хуахэны зы гугъа-кыым. Ауэ, адыгъ псалъэжым зэржилачи, фIым фыщлэ пылщ. Къуажэдэхэми ащы-гупшакыым абы зэфIахуэ луэху-хэр», «Дизкъуажэр Хуэжэрэ», «НэгъуэщIэхэри. ЛэныкIуэ куэд къызщыцэхуэуыдэт абы бгъэ-дэлэ зечим. Ди адэм итаухэ усэ гупи шыщлэ. Абыхэм ящыщ зым, Къэзанокъуэ Жэбагы-теухуам, сэ макъамэ щлэ-слъхъащ. Нобэ ар щыгъэзэлэу Хэкум, тхыдэм, лэпкъ хабзэм тегъэпсыха зэлүщлэхэм,

Ди адэм и нэгъуэщI жыла-гуэз лэжыгъэхэм я гугъу-тшымэ, ХэстIохуыщкIэуей Ипщэм щлэщхуэ шилэти, жылэр здэрэзыхуэ ар хахуэу шытаж Къэбэрдей Адыгъ Ха-сэм и щыпIэ къудамэу дт къуа-жэм къыщызырэгъэпщэм и тхымадуэ. Абы кърагъэзэ дзы-хуэ игъэпэжу илъэс куэдкIэ а къалэнри зэрйхъащ, егъэджа-

- Арсен, дэтхэц цыхуэри ду-нейм зэрйетам, зэфIахуэ луэхуэхэм елытаж ар къэна-нэс ягу къызырлэгъуэ щы-кIэр. Лэпкъым, къыдэхуэ-тей щлэблэм я сэлэп зыхълэ луэху куэд зылажэу псауэ уи адэм бин къысэкIэмкIэ гуа-зуу илажэм шыгуауэз дыпщIа-мэ, дт гуапэт.

- Ди адэ-анэм бинищ дапIащ, дагъэсаш, гъащлэм гуэгуэ пэж дыщытрагъэуащ. Сэри, си шыпIуэ Мадани, си шыно-хыщлэ Руслани щлэныгъэ нэ-хыщхъэ, дызырыпсэун Iэщлэ-гъэ къыдэащ. Нобэ ди адэм и гъащлэ гуэгуанэм дропIэжри, абы шапхуэу къэбгъэлъа-гуэу мыхуэну зы луэхуэуи хэмыту къысцохуэ.

Къапщтэмэ, унагуэуэм, бы-ным куэдэр къыгъэхуэ, къыд-бгъэдэсу шытауэ сужылэну-кыым ди адэр - лэжыгъэ куэд пщэрлэ зыщызыщыжэ цыхуэм апхуэдэ хушIыгъэгъуи илэжъащ. ИтIани, лэныкIуэ-кIэ щыдэлтэгуэу хыл-щIэн къу-дейри хыкIуэу тпыхкIырт. Бы-ным ди анэ Таиси егъэджакуэу шытаж. Абы математикэр яри-гъэджырт жылэм къыдэхуэу щлэблэм. Егъэджакуэхэр зэра-хуримыкIуэм къыжкIыу, къэ-хурт ар пщэдджыжъакуэхэ-ми, шэджагуакуэхэми, пшы-хыщхъэрыеджэжым шадэла-жэ. Ауэ зыщыкIуи, унагуэу луэхуэри, бин пIыни, гъэсэнри и зэрйытэи, ахэри къызыкыуэ-тыншэу зэригъэзэщIэным да-пщэци хушIэхурт. Апхуэдэи къвалэн пщэрлэ зыщызыщы-жэ ди адэми сит шыгуэу и щлэ-гъэкуэунт ар. Дэри ди адэ-анэр тIури егъэджакуэу зэрйытэми зы шыгъыкIэ хэха гуэрным дри-гъэуэвэрти, мыхуэмыщлэгъэ зэр-рылэщлэным, нэхъыжхэм я губгъэн къызырдымыхыным дыхушIэхурт.

Дыщысаби, балигъ дыщы-хуэми, унагуэу духуэу дыщы-тысыжэи - дапщэци къыд-жилар зыщ дт адэм: «Цыхуэм фи сэлэп егъэкI. Нобэ фIэ-кIынуыр пщэдэим пэвмыгъа-плэ. Мурадыншэу зы махуи къэвмыгъащIэ. Зы луэхуэ пы-хыкIа нэхъ мыхуэми зэфIэмь-хауэ ащ фымыгъэ». А псалъэ-хэр нобэ я гуэгугъэлъагуэуэ зэдэлъхуэзшыпхуэхэм къыт-щIэхуэу бинхэми. Езым и гъа-щлэ гуэаэт а псалъэхэр. Ири-гъэкIуэи лэжыгъэхэм папщIэ фыщлэи щытхуэи зы къыль-хуакуым ди адэм, атIэ жиIэрт ар къуажэдэхэм яхуищIэн хуэй луэхуу шыту.

Сабийгуэз гугъу илэщ Нур-бий. И адэ Хуэдинрэ и анэ Чэзи-банэр зэдэгъуэта бинищым я нэхъыжыр арат. И ныбжыр илъэси 10-м нэсауэ, 1941 гъэм и адэр, къыкIэлъыкIуэ илъэсым и анэр дунейм ехъащ. Апхуэдэу Нурбий, Жанпагуэ, Анатолэ (ар сабий цынат) ибэу къэнауэ шы-таж. Ахэр апIыжаш а адэхуэ-анэхуэхэм. Ди адэм зэржи-

ИлъымкIэ, хэжгъуэ хуэа иужь, я дадэм япщыкIэ а сабийщыр иригъэгъащхэрт, иужькIэт езым и бинхэм ерыскыи къы-щыхуащхэр. Апхуэдэ цыкIуэу къэхъуаш ахэр, еджащ, зэры-псэун Iэщлэгъэ зрагъэгъуэащ. Нурбий эпи щыгупшакыым, зенишчу къыщыным, къуажэ-дэхэмэр колхоз унафшIэхэмэр къыхуащлэуэ шыта гулытэр. «Абыхэм, сызыпIыжа си адэхуэ-анэхуэхэм я фыгыгъэи къызырхуэу курыт еджапIэр, уни-верситетым щлэныгъэ нэхъы-щхъэ щызэзгъэгъуэащ, си зэфIэпкъымрэ къарумрэ луэху зэхуэмыдэхэм ехъэллэн пап-щлэ сэлэп, чэнджэщэгъу, щлэ-гъэкIуэун къысхуэхуэа фIэклэ, зэи лэпкъуэпщIэдэ къысхуа-щыкыым. Абы къыхэкIыу къуа-жэм и щыцхуэ стелъу къызо-лытэи, и пщIэри стекIуэдэну сыхуейкыым», - жиIэрт абы.

- Апхуэдэ гуысэхэрэуэ къыщыкIэным абы гуэгу-гъэуэхуэу хуэхуэр цыхубэ библиотекэу нэм къыщы-щызылэхуэм, хэкурыдж музейр жьытэм къыщыщызырэгъ-пщэми, Бахъсэн щыналъэм и тхыдэ музейм и лэбжэр щы-гъэтылэми.

- Сэ сызыртыкIуэу лъандэрэ дт унэм щолажэ зы гугъу пщIэ а библиотекэу. Тхыль миниплэ-хуэ фондыр дт адэм къуажэм тыгъэ хуищлэуэ шытаж. Библи-отекэм тхыль зэмылэуэжыгъуэ куэд щлэпIэ; щлэныгъэм, егъэ-джэныгъэм, мэкIуэмэщIэным теухуахэр, унагуэуэи сэлэп ху-ну чэнджэщхэр зэрйхэр, худо-жественнэ литературэ, сабий-хэр я ныбжэ елытауэ зэджэ хъунухэр. Ипэ зэманхэм абы цыху куэд къекулэлэрт. Ди уна-гуэуэм шычу зыми хушIыхъэ-хуэ илэжъащ библиотекэм хэ-хауэ щлэсыны, абы и бжэр сит шыгуэу зэлухат, цыхуэхэм къы-хах тхыльхэр езыхэм я карточ-кэхэм иратхэжырт, ахэр къа-хыжымэ, нэгъуэщI къащтэу. Ди адэр сит шыгуэу хушIэхурт

Жылау Нурбий и щлэблэм яхъуэ. 2002 гъэ

Зыгъэхъзырар ШХЪЭЦЪМЫШЦІ Изэц

Зи гушцэ щіэращцэм гъащцэр хуэжыцэщцэц

- ♦ Ціэрыуагъым ухушцэмыкыу - зыхуэфашэр езым къегъуэт.
- ♦ И кіэм нэс үзэхъзыщыкыр псэклэ уи гъунэгурщ.
- ♦ Щытху лейм цыхур егъэжакъуэ.
- ♦ Намыс зэрылцэ унагъуэм насыпыр шабэу шызоклэуэ.
- ♦ Цыху эщцэгъэстаклэуэмрэ щцэпхъаджашцэмрэ зы лъэм-бым итщ.
- ♦ И къуаншагъэр зэзыгъэзэхуэжыр цыху нэсщ, апхуэдэр уи къантцэм дэгъэс.
- ♦ Зи псэр къабзэм и бээр быдэщ, щыбагъ псалъи ар хуэмей.
- ♦ Зызыгъэгусэм ухуэмыгусэ - ныбжъ хъэл хуэхъунщ.
- ♦ Зи хъэл зэтемыхуэ ныбжъэгъуи псэгъуи зэхуэхъуркъым.
- ♦ Щхъэхуэщэ и луэху ухъэмыхъэ - бэлыхъ уххуэзщ.
- ♦ Зи гушцэ щцэращцэм гъащцэр хуэжыцэщцэц.
- ♦ Цыху фэрыщыр уи гушцэм къоплъэф.
- ♦ Бын насыпыр нащцэртэлъыци, бын мыхъумыщцэм мыгъуэ уешц.
- ♦ Псалъемакыыр къызэрежъэу умыужыхмэ, батэу ежжээнущ.
- ♦ Цыхур зыхуэдэр къыщыпщцэр къыпхуэбэмплэ нэужщ.
- ♦ Кцэщцэщ цыуэ и хабзэккъым, къыщымыщ и бзыпхъэккъым.

БЕИ Жансурэт.

Псалъэхэм я мыхъэнэр

Хъуапсэрытэ

Цыхуэхэм я зэхуштыкцэм ехъэллэ хабзэщ. Хъэщцэ къыпхуэ-кыуэуэ е уи ныбжъэгъур уи іэшэ-фащэ, шы, шы іэпслъэпс, нэ-гуэщцэ хъэлшып гурэхэм ехуэпсамэ, адыгъ хабзэм ипкэ иткцэ еп-тын хуейт. Абы «хъуапсэрытэлэ» еджэт.

Хуэхъуакыуэ

Цыхуэхэм я зэхуштыкцэм ехъэллауэ ижъ-ижъыж лъандэрэ адыгъэхэм къадекыуэклэ хабзэщ. Гуфцэгъуэ зилэ унагъуэм (нысэ къыхуашауэ, япхъу яшауэ, щцэблэ къыхуашауэ, унэщцэм щцэтысхъэжауэ, хъхъуэ ілауэ, н.к. шытмэ) кыуэрэ блэгъэ-іыхылыхэр, гъунэгъу-жерэгъухэр, ныб-жъэгъухэр іохъуэхуэ. Зыгуарым и гуфцэгъуэр я гуапэ зэрыхуэр, зэрэфцэфыр жралэну, ягъэгъуэхуэну зэрыкыуэмрэ абы кыуэ цыху-эхэмрэ «хуэхъуакыуэклэ» іоджэ. Хабзэ дахэр ноби щыцэщ.

Хъэ хъэжыгъэм къыхъэщыкыла щцэакхъуэ

Шхыныгъуэ

Хъэ хъэжыгъэ ухуэнщцэм и кур къратхъу, абы пщцагъэр, шыгъур зыхъшыпсыхъа псы хуабэ іраклэ. Сэхуран дагъэ хакцэри, мыбыдэ лейуэ тхъэвыр япщ. Тхъэвым хъыдан къабзэ трапхъуэри, сыхъэтрэ ныкыуэклэ хуабалцэм шагъэтщ, къэтэджын щхъэкцэ. Ітланэ дагъэ зыщыхуа тебэм тхъэвыр іралъхъэ, и щхъэфэр захуэ ящри, хъэкыуэклэ ягъажэ дакыкыэ 30 - 40 хуэдизкцэ. Хуабэу яшх. Шатэ, шху дащ, къалмыкъ шей драф.

Халъхъэхэр: хъэ хъэжыгъуэ - г 800, пщцагъуэ - г 40, псыуэ - г 350-рэ, сэхуран дагъуэ - г 50, шыгъуэ - узыхуейм хуэдиз.

Адыгэ пакъуэхэр

Бжъэдыгъухэр

ІЖБ-ижъыж лъандэрэ бжъэдыгъухэр тенджыз Фыццэм и Іуфэм - Тіуапсырэ Шачэрэ (Сочи-рэ) я зэхуакум щыпсэуаш. Ахэр къэгъуэгуркылауэщ тіууэ гуэшауэ - хъымы-щейхэмрэ чэчнэйхэмрэ. XVII лэщцыгъуэм и етіуанэ іыхъэм бжъэдыгъухэм тенджыз Іуфэр ябгынэри, Кавказ кыуршхэм я ищхъэрэ лъэныкыуэр хэщцэпцэ ящцэщ. XVII лэщцыгъуэм ікцэхэм абыхэм ялыгъащ іэфыпс псыхъуэм къыщегъэжъауэ Пшышэ нэс.

XVIII - XIX лэщцыгъуэхэм я щхъэхуитыныгъэм папщцэ бжъэдыгъу мэкъумэ-шыщцэхэм бэнэныгъэ гуащцэ ірагъэщцэклэуэ. 1796 гъэм шыла Бзыкыуэ зауэм къыщыщцэуэ 1856 гъэ пццэндэ ар екыуэклэуэ, зэм гъщцылакыуэр, зэми лэжъакыуэбэр текыуэ. Уэркъ-мэкъумэщыщцэ зауэр 1856 гъэм іухаш, пщцэуэркъхэр жэхум ірахуауэ, лъахэм республикэ псэукцэ шагъэпсауэ. Абы и унафэр цыху 18 зыхэт тхъэрылуэ хасэм и іэмыщцэ ілт. Бжъэдыгъухэм я республикэр зэрыщцэр ілтэ-ищцэ кыудейщ - 1859 гъэм лъахэр урыс пащтыхъыдзэм іубыдари, адыгъэхэм я демократ псэукцэр ікыуэжащ.

Іджипсту бжъэдыгъухэр зэулуу шопсэу Адыгэ Республикэм, Краснодар крайм, Тыркум. Бжъэдыгъухэр адыгейбзэм (ікцэхэ адыгъэбзэм) іропсалъэ.

Гушыцэ

Щхъэ укызэушццэ-тіэ?

Мэз кыкылыжрэ пэт, Хуэжэ зылг кырихъэллэщ.

- Дэнэ ушыла, Хуэжэ? - кыуэщцэщ лыр.

- Мэшыс сышылащ, ху-кыуэ кызошэ, - жилаш Хуэжэ.

- Атцэ уи гум ілыр пхъэи: мэз ушыла хъунщ, - жилаш лым.

- Си гум ілыр мэз сызэ-рыщцэири щыпщцэклэ - емынэм узэрихуэрэ, щхъэ укызэушццэ-тіэ? - жилаш Хуэжэ.

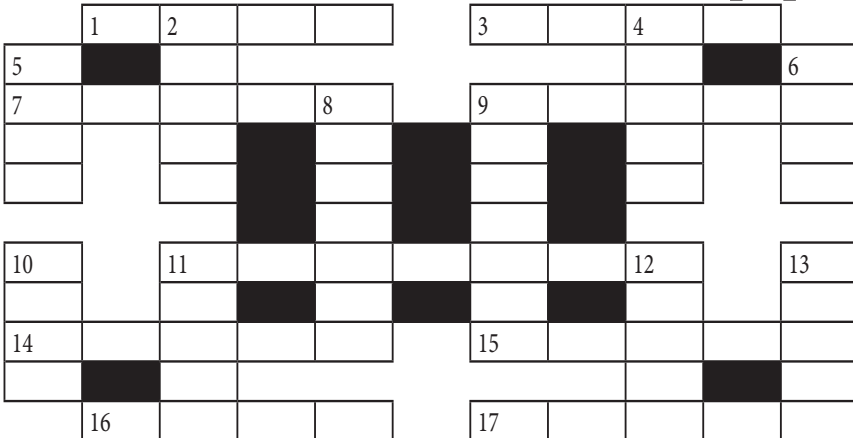
Псэушхъэхэр

Къыдыр

Къыдырыр шымрэ шыдымрэ я кум къыдэклэ псэушхъэхэр. Абы халъщ шым и пкъым и нагъымрэ и лъэм и псыщцэ-гъымрэ, шыдым и бэщцагъымрэ. И шхынкы и хуэлухуэщцэ-кы псэушхъэ къинкъым. И лъагагъыр сантиметри 110 - 140-рэ мэхъу.

Мы псэушхъэр нэхъыбэу щызэрахуэ Азием, Африкэм, Европэм и іпщэ лъэныкыуэм, Америкэ Іщхъэрэми Іпщэм. Дуней псор къапщцэмэ, абыхэм я бжыгъэр мелуан 15-м нызэрехъэс. Ди лъэныкыуэмкцэ нэхъ шагъэхъур Кавказ Іпщэмрэ Азиэ Курытымрэщ. А щцэпцэхэм щыпсэу къыдырхэм я бжыгъэр минищым щцэгъу.

Псалъэзэблэдз

Щышылэм и 17-м ди газетым тета псалъэзэблэдзым и жэуапхэр:

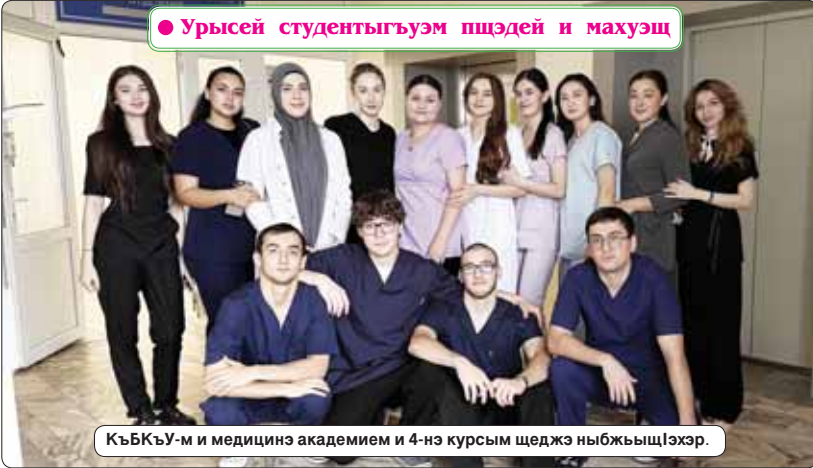
Екыуэщы: 4. Хъэжэлхъажэ. 5. Лъахъстэн. 7. Кыщ. 8. Щыху. 10. Нэрыбгэ. 11. Пхуэфашцэмэ.
Къэхы: 1. Лъэ. 2. Апсы. 3. Клуж. 5. Лъэкцэн. 6. Нэхуэцэ. 9. Шынакъ. 12. Хугу. 13. Мы.

Екыуэщы: 1. Нэм щцэ-лпыр ... къыщцэу, гум ілыр фадэм кыреу. 3. Псэр ящцэри, ... къащцэу. 7. Аргыно кылыр и жагуэщ, ... кы гуа-нэр и щцасэщ. 9. Хър гугъу ехъынуэм, чэруаным ... 11. ... занщцэу къыб-жилэнш, бийм уи щыбкцэ щыгъэлушцэ. 14. Къуан-щцэ нэ хуашцати «...» жи-лащ. 15. Гъушцэ куэбжэ зилэ гъушцэ ... шошцэ. 16. Зы ... уигу сыкыкы, а зыри кунэфу къыщцыкы. 17. Гъэ-махуэм гупкцэ жъауэри ...

Къэхы: 2. Хамэ ахъыщ зепхъэмэ, уи жыпыр ... 4. Зэкъуэщ ... зы анэм кы-лхуркъым. 5. Къупщхъэ къуаншэщи, лы ... дахэщ. 6. ... здэщымылэм дзы-гъуэ шотэ. 8. Шцауэ ... нысашцэ гъэшынощ, и. Бзум ... си мэш ешх. 10. Шыщцэ къамылыхуам ... хуэщцэлхъэ. 11. Пщцэдей-рей ... нэхърэ нобэррей бзу. 12. Пхъэ ... псы мывэрэ щыцэкыым. 13. Ди унэжэ ... мафцэ.

Зэхъылыхъар
БИЦУ Жаннэщ.

Урысей студентыгъуэм пшэдей и махуэш

КъБКЪУ-м и медицинэ академиэ и 4-нэ курсым шеджэ ныхъыщлэхэр.

Шлалэгъуалэр зэкъуэзыгъэуэвэщ

Гъэм халхъэ, шлым хуогъэтылэ, жалэ адыгэхэм. Гъэмахуэм йуэху эщпцылэр шлымхуэм йэфлу бошхж, жылуишэ. Цыхур и гуащлэ и шыгырэху ихуэн папщлэ, шлалэхэ зэррыщлэр пшызымыгъэгъуэлэ жыгъэуэш ар. Ауэ цыхур шылэн шхьэклэ шцэныгъи хуейш. Гъэм зэщлэпкыли, шлым гъуэцкъуэлэ, шлыжалари араш, илэс псоклэ еджи, бджар зы тысыгъуэклэ къызыкуэжыж, кърагъэкъыу. Шымагъуэ зы шылэр и нэбдызлэ къыщлоплэ, жалэ, угъэщлэхуи зыхэбгъэщлэхуи зэррышымылэм къыщкылыу. Мис абы цыгъуэш тэлэйклэ ушызыщлэуэвэр: шцэныгъэм и мыхъэнэм гушыльпэтэри, абы и къыгъэуаплэхэр йупщлэ шылпагъуэри абджэщ. Зэм-зэм уогупсыс, адыгэ дуней лъагъуэлэм шыгъуэзуу армырауэ плэрэт, Урысейм и студентхэм я махуэшлэр къыгъэуэлэхэр?.. Зи шлалэгъуэ дахэр езыгъэклэ ныхъыщлэхэм а махуэр ныхъыщлэху ирэхьэклэн хуейуэ шцтыми, ар зы далэ гуэрш, къызэпача шцэныгъэ гуэгур кърапщыгъэжын, здынэсамрэ здакълэмрэ иджыри зэ шцэрыщлэу зэрагъэзэхуэжын папщлэ.

ри шцыналээм и хъугъуэфыгъуэхэм ящыщш. Абыхэм зи гуащлэр езыгъа студентхэри хушлукъуэ еджалэхэм я цлэр фыкълэ къызыррагъуэнэм, я ехуэлэныгъэхэмкклэ я пщлэр зэралэгыным. Шцэныгъэхэмкклэ зэхъэзэхуэбэ шцлэмэ, ди шцыналэхэ студентхэр зэпымычу я йуэжыгъэхэмкклэ, лажыгъэхэмкклэ, къхуэтэныгъэхэмкклэ зэпоуэ. Ауэ ахэр зэршаллэ Хъкум хуэлэ лъагъуныгъэм, къызыгъэкклэ лъапкъхэм зэрагъэгъуэхуэм, ныхъыщхэраци, зэгъусэу зэдахъ шлалэгъуэ дахэм.

Еджалэ ныхъыщхыщми къекулэлэ студентхэм я дежклэ йэщлэгъэ зэгъэгъуэтынэм мыхъэнэхуэ илэми, ныхъыщхэри абдеж къыщылэх шцэныгъэм цыху нэс къазэррыщлэхуэ арагъэнущ. Курит еджалэм шцэсыху ахэр шлалэгъэдэлу еджэн, цыху-гъэрэ гъэсэнэгъэрэ яхэлъын, адэ-анэмрэ егъэджакълэхэмрэ я пщлэр хуэмэн зэрхуеуим. А псалэхэмрэ ушыгъэмрэ шцхэм шызэтрэхэри, къарыкълэ дьдэр нэлэу шцхуэр еджалэ ныхъыщхэраш. Мыбдеж гупсыскыли, дуней лъагъуэлэхэли, цыху шцылэхэли зэмшыщхэ куэд шызэррохэллэ, дэтхэнэми бгъэдэуэклэрэ хуштыкълэрэ къахуэбгъуэтын хуейуэ. Алхуэдэ шцтыкълэн курит еджалэм къыщрата есэнэгъэхэр шхьэллэ шохъу, универститхэмрэ институтхэмрэ а есэнэгъэхэми псэщлэ къыхалхъэ. Псалхэм и хьэтырклэ, уадыгъэным, адыгъагъэ зэгъэжыным, Адыгэ Хабзэм утэтынэм къыкълэр нэгъэсауэ къащыгурылуэр мыбдежш. Зи лъапкъыщхэр зэхэзыщылкълэм дуней гупсыскыли имылэнкклэ йэмал илэхэми, шцыналэхэ университетхэм алхуэдэ шцылэхэли лъапкъхэм я гуащлэр кълыхэ зыщлэ шцлэлэр егъасэс, егъэгъуазэ, еунэтл.

Адыгэ зэхэщлэхуэри, балхъэр шылэгъэр, урыс хуабгъэр шцызэщлэхуэу еджалэхэр нэхэри шцхуэклэлпкыкълэ ящл хамэ шыллэхэм къыкклэ ныхъыщлэхэм я шцэнхэбэхэмми. Фыр фы хуэлэхэщ, жалэ. Нобэкклэ къыпкъыкам и дахэр къапщтэу уи фыр ирибгъэщлэхуэу уасэ илэхэми, шцлэлэхэ шцлэхуэу ар зыхуэзэфлэхэи шылэхэкам - нэгъуэуэжы пшыгъэхэмкклэ, гуфлэгъуэ зэхыгъэхэмкклэ, махуэшлэ дауэдапщэхэмкклэ дунейсоу шцэнхэбэхэм я дахэр ди шцыналэхэ еджалэ ныхъыщхэкам шцэзохуэажэ. Абы Налшык къалэр шцэныгъэм и шцхьэр ещл, езы махуэшлэми и кушцлэр къызэщлэгъэбат.

Илэсыщлэхэм дьтэхьагъэххэу докълэ. 2026 гъэм фыкълэ дьщогъуэ. Иджырей дунейм къыщекълэхэр шылпагъуэлэ, студент шлалэгъуэлэм я мыхъэнэр нэхэри зыхьобщлэ - дьщогъуэ шцэныгъэм и паллэ зыщлэхэр, шцэныгъэм и кулпэхэр къызылэтыфэхэр, заманым пщлэ хуэзыщлэхэр нэхьыбэу къахэкълэныу. Ар алхуэдэу хуэмэ, шыбагъым къыдэтхэр мамыру псэнуш, дунейми мамырыгъэм зыщлэу бунущу. Универститхэмрэ институтхэмрэ шеджэ, ялэ илэсыр эзыгъэкклэ шлалэгъуэлэр хэти дохутыр, хэти егъэджакълэ, хэти узчыл, хэти зэдэкълэхуэ хьуну мэхуапсэ. Хуапсэ и псэ куэдэуэрыкълэм, махуэшлэр нэхугъэм и дамыгъуэ араци, ар иремыужыж.

Гъэщлэгъуэныраци, шцышылэм и 25-р гъэ еджэгъуэм и 21-нэ тхьэмахуэм и кылыгуэм хуэз, ялэ илэс ныкълэм и сессиир шцызэхуэуэжы лъэхъэнэм тохуэ. Къэблагъэ махуэшлэм гъуэнхуэныгъэхэм ныхъыщлэхэм псынщлэ ящлэщыны, къащлэ шцэныгъуэхэм я гуэгур бгъуэуэ зэпылуи-гъэкълэуэтын дохуэхуэ. Шцэныгъэр мафлуэ гушцлэм къыщылблэху, гутъэм и кпалэр пщлэхэмкклэ пыгыщлэ, зышгыгъуэр здыхуеймкклэ яунэтлыфду ди щлэблэ дахэр дунейм тетыну Тхьэм жишэ.

Тхыгъэри суртэри ШУРДЫМ Динэ ейш.

Мелуанитым шцигъуэуэщ, нэхъапэм шцымылауэ

Илэс блэклэм къриубыдэу Къэбэрдей-Балхъэрэм туристхэр къыщызэтеувылэ хьэщлэщхэм, санаторэхэм, абыхэм хуэщлэ нэгъуэщлэ ухуэныгъэхэм я бжыгъэм шцхьэуэш - ахэр 627-рэ хьуащ. Абыхэм псоми зэхэту гъуэзылпэрэ тысылпэу мин 22-м шцигъуэ ялэщ. 2019 гъэм а бжыгъэр зэрхьуэр мин 15 ирими-кълуэщ.

АПХУЭДЭУИ, нэхъапэм шцымылауэ, 2025 гъэм республикэм къекулэ туристхэм я бжыгъэр мелуанитым шцхьэдэхэщ икклэ абы илэс ита илэсым нэхэрэ процент 13,7-кклэ нэхьыбэщ.

Къэбэрдей-Балхъэрэм Курортхэмрэ туризмэмкклэ и министрствэм ди шцыналээм и турист инфраструктурэр егъэфлэхуэным ехьэллэхуэ, къэрал дэлэпыкълэуныгъэхэм хьыхуэ, лажыгъэ пыхуыкълэу ирегъэкълэуэклэ. Абыхэм ящычу капиталнэ ухуэныгъэу шцымт, псынщлэу зэлкъррылпэхэ-зэлкъррыпхыж икклэ бгъэлэлэхуэ хьу м-дульнэ унэ цыкълэхэм хуэдэхэр, псоми зэхэту пэш 58-рэ ялэу, ухуэным хуэунэтлэ инвестицэ лэхуэщлэу 7-р дэлэгъащ нэгъабэ. Субсидиу псоми зэхэту сом мелуан 85,2-рэ а йуэхуэгуэхэм хуахаш, лажыгъэхэри дьзэрэт илэсым зэфлэгъэхэи мурад шцлэхэщ.

Къыщынэмыщлэхуэ, гульытэ хьахуэщлэ илэсым и сыт хуэдэ лажьэни лажэ «йуащхэмахуэ» турист-рекреацэ комплексым зэгъуэжыным. Экономикэ шцхьэхуэ зылэу шцт а шцылэм инвестору 29-рэ иджыпсту шцлажэ икклэ инвестицэ ахъшэу къыхашам и куэдэгъыр сом мелард 35-м ноблагъэ. Гугъэ шцлэхэщ, «йуащхэмахуэ» ВТРК-м и пэш фондм 4438-рэ иджыри къыхэхуэну.

Къэрал мыхъэнэ зилэ курорт шцылпэу шцт Къэбэрдей-Балхъэрэм и къалашцхэм къакулэ туристхэм я бжыгъэмми къыхэхуэ зэпыщлэ. 2025 гъэм 63-м къакулэ шыллэ цыхуэ мин 156,4-рэ, абыхэм ящычу цыхуэ мин 113-м курортхэмрэ санаторэхэмрэ зыщлэгъэсэхуэ, а узыншагъэр шцызэтрагъуэуэжэщ. Хьэщлэхэм я бжыгъэм къыщылэхуэр инфраструктурэр зэррагъэфлэхуэмрэ хьэщлэхэр зэгъэлэщыжын лажыгъэхэм инвесторхэр жьджэру къызыр-хашэмрэщ.

Къалэн зыхуагъуэуыжамкклэ, 2030 гъэм ирихьэллэу санаторэ-курорт комплексым гъуэзылпэрэ тысылпэу мин 10-м нэблагъэ, уеблэмэ нэхьыбэ къыхагъэхуэнуш, шцлэ санаторэхэр, хьэщлэхэ комплексхэр къагъэщлэрэжлэрэ шцэхэри яхуэуэклэрэ, къытащ КъБР-м и йэтэххэм и МАХ-каналым.

Хьэщцыкълэуей Олег.

Къалэдэхэм я лъэлукълэ

Налшык къалэм шахуэ, Теклуэныгъэм и паркым и ялэ йыхьэр къанэ шцымылэу зэфлэгъэуэщлэ 2025 гъэм. Алхуэдэу, УФ-м и Лы-хужь Тэмазэ Тимур и цлэр зезыгъэ уэрэным тет Шыкълуртым аллеер зэлупэуэщ ялэщ.

ХЪКУ зауэхуэм ди къэралым Теклуэныгъэ Иныр къызыршыщхэр илэс 80 зэррырикуэди и шцыкълэу яхуэу Теклуэныгъэм и паркы. Ар зыхуэзэр 2-нэ Тамань дивизиэм и цлэр зезыгъэ уэрэмырщ, налшыкълэрым и лүфэм деж. Паркыр йыхьэ-йыхьэу гъуэуэщ шцынычу икклэ абы хэтынущ Лыхьуэжыхэм я аллеэ, Аллеэ нэхьыщхьэ, Курит аллеэ, нэгъуэщлэхэри.

Нэгъабэ а шцылпэм шцрагъэкълэуэ лажыгъэхэм хьыхуэ лэс лъагъуэхэмрэ зэхьыкълэу-зэхьыкълэхэмрэ лубыухаш, плиткэхэр абыхэм иралхьаш, мыгъэхэмкклэ кърагъэбьдэхэщ, жыгыщлэхэр шцхасэри, теплэ даж иратэщ. Шыкълуртым аллеер зэлупэуэщ ашын хуейлэ абы шцлэлэуэр къалэдэхэрэщ. 2024 гъэм ирагъэкълэуэ интернет йэлэтын цыхуэ мин 15-м шцигъм абы шхьэкклэ йэлэуэт. А шцылпэм метр 400-м шцигъуэ и кълыхагъуэ араш икклэ абы шцхьасащ шыкълуртым хужь 60-рэ мэхьджыгъуэ гъуэрэну 40-рэ.

Мы аллеери йыхьыллэу гъуэуэщ: лэс лъагъуэ (плиткэхэр ярылуэ, тетлысхьэлэхэмрэ къырыжыкълэуэ идылпэхэмрэ къыщгъэуэ-вэклэуэ, иджырей уэдзгъэхэр къыщылблэу), спорт утыку, сабий джэглэуэ, стлэпыхьэ теннисым дихьэхэм я планлэуэ. А псор къызыщлэуэуэуэ, зыгъэпсэхуллэ, нэгъуэжыкълэуэ зэлэщхэр къалэдэхэм ягъуэуэщ.

Къэдгъэуэуэуэмэ, 2025 гъэм Налшык къалэм цыхуэхэр куэдэ шцызэхуэс и шцылпэу 14 зэлупэуэщ ялэщ. Мы гъэм абыхэм иджыри 7 къыхагъэхьэнущ. Лажыгъэхэр ирагъэкълэуэклэ «Къалэдэхэм я псэуэклэр егъэфлэхуэн» къэрал лэхуэуэщлэм ипкълэуэ.

Хьэщцокълэуэ Алыдж.

Table with 4 columns: Editor information (ЖЫЛАСЭ Заурбэч), Subscription info (156 rubles), Contact info (P 5894), and Publisher info (Издательство «Южный регион»).